

VASA UNIVERSITET

Filosofiska fakulteten

Kati Rapo

Kodväxling i muntliga diskussioner i tre åldersgrupper av språkbadslever

Avhandling pro gradu i svenska språket

Vasa 2012

INNEHÅLL

SAMMANFATTNING	5
1 INLEDNING	7
1.1 Syfte	8
1.2 Material	11
1.3 Metod	15
2 SPRÅKBAD	18
2.1 Språkbad som undervisningsprogram	18
2.2 Språkbad som tvåspråkig miljö	20
3 KODVÄXLING	21
3.1 Begreppet kodväxling	21
3.2 Orsaker till kodväxling	25
4 KVANTITATIVA DRAG I SPRÅKBADSELEVERS KODVÄXLING	28
4.1 Årskurs 3	28
4.2 Årskurs 6	34
4.3 Årskurs 9	37
4.4 Jämförelse	39
5 SPECIFICERING AV SAMTALSPARTNER INOM DE KODVÄXLADE YTTRANDENA	44
5.1 Elevernas specificering av samtalspartner i årskurs 3	47
5.2 Elevernas specificering av samtalspartner i årskurs 6	49
5.3 Elevernas specificering av samtalspartner i årskurs 9	50
5.4 Jämförelse	52
6 ELEVERNAS KODVÄXLING I OLIKA SEKVENSER	56
6.1 Elevernas kodväxling enligt sekvens i årskurs 3	56

6.2 Elevernas kodväxling enligt sekvens i årskurs 6	57
6.3 Elevernas kodväxling enligt sekvens i årskurs 9	58
6.4 Jämförelse	59
7 ELEVERNAS KODVÄXLING KRING DE OLIKA STIMULUSORDEN	62
7.1 Elevernas kodväxling kring stimulusorden i årskurs 3	67
7.2 Elevernas kodväxling kring stimulusorden i årskurs 6	69
7.3 Elevernas kodväxling kring stimulusorden i årskurs 9	70
7.4 Jämförelse	71
8 SLUTDISKUSSION	76
LITTERATUR	79
BILAGOR	
Bilaga 1. Uppgiftspapper 1	82
Bilaga 2. Uppgiftspapper 2	83
Bilaga 3. Transkriptionsnyckel	84
FIGURER	
Figur 1. Stimulusord: undersökningens material	12
Figur 2. Kodväxling enligt sekvens i årskurs 3	57
Figur 3. Kodväxling enligt sekvens i årskurs 6	58
Figur 4. Kodväxling enligt sekvens i årskurs 9	59
TABELLER	
Tabell 1. Antal och andel invånare i Esbo, Vasa och Åbo enligt modersmål år 2010	10
Tabell 2. Diskussionernas längd i undersökningens material	13
Tabell 3. Antal elevyttranden och kodväxlade yttranden i årskurs 3	29
Tabell 4. Antal och andel en- och tvåspråkiga yttranden i årskurs 3	31
Tabell 5. Antal elevyttranden och kodväxlade yttranden i årskurs 6	34

Tabell 6. Antal och andel en- och tvåspråkiga yttranden i årskurs 6	36
Tabell 7. Antal elevyttranden och kodväxlade yttranden i årskurs 9	37
Tabell 8. Antal och andel en- och tvåspråkiga yttranden i årskurs 9	38
Tabell 9. Jämförelse av andelen kodväxlade yttranden i årskurs 3, 6 och 9	39
Tabell 10. Jämförelse av andelen kodväxlade yttranden i städerna Esbo, Vasa och Åbo	42
Tabell 11. Kodväxlingssekvenser enligt specificering av samtalspartner åk 3	48
Tabell 12. Kodväxlingssekvenser enligt specificering av samtalspartner åk 6	49
Tabell 13. Kodväxlingssekvenser enligt specificering av samtalspartner åk 9	51
Tabell 14. Fördelning mellan kategorier enligt samtalspartner i årskurs 3, 6 och 9	52
Tabell 15. Fördelning mellan kategorier enligt samtalspartner i Esbo, Vasa och Åbo	53
Tabell 16. Jämförelse mellan de tre årskurserna i fråga om kodväxling enligt sekvenserna <i>planering</i> och <i>presentation</i>	60
Tabell 17. Jämförelse mellan de tre städerna i fråga om kodväxling enligt sekvenserna <i>planering</i> och <i>presentation</i>	61
Tabell 18. Fördelning mellan kodväxlade yttranden enligt stimulusord i årskurs 3	68
Tabell 19. Fördelning mellan kodväxlade yttranden enligt stimulusord i årskurs 6	69
Tabell 20. Fördelning mellan kodväxlade yttranden enligt stimulusord i årskurs 9	70
Tabell 21. Jämförelse mellan de tre årskurserna i fråga om kodväxling enligt stimulusorden	71
Tabell 22. Jämförelse mellan de tre städerna i fråga om kodväxling enligt stimulusorden	74

VASA UNIVERSITET**Filosofiska fakulteten****Författare:**

Kati Rapo

Avhandling pro gradu:

Kodväxling i muntliga diskussioner i tre åldersgrupper av språkbads elever

Examen:

Filosofie magister

Ämne:

Svenska

Årtal:

2012

Handledare:

Siv Björklund

SAMMANFATTNING:

Syftet med min avhandling pro gradu är att studera kodväxling hos språkbads elever i årskurserna 3, 6 och 9. Med kodväxling avser jag sådana yttranden där eleverna inte använder svenska utan kodväxlar till finska. Mitt forskningsmaterial hör till projektet *Begreppsvärldar i svenskt språkbad*. Mitt material innehåller sammanlagt 29 inspelade och transkriberade gruppdiskussioner från städerna Esbo, Vasa och Åbo. Eleverna hade som uppgift att diskutera temat *Nu blir det vår i Finland* och planera en presentation om ämnet till en skolklass i södra Sverige. I samband med instruktionerna fick eleverna också sex stimulusord (*vädret, marken, vattendragen, växterna, djuren och människan*) som de fick använda som stöd i diskussionen.

Jag har använt mest kvantitativa metoder i min undersökning. Jag har räknat antalet och andelen kodväxlade yttranden i diskussionerna och gjort jämförelser mellan de tre årskurserna och städerna. Jag har även undersökt elevernas specificering av samtalspartner inom de kodväxlade yttrandena. Dessutom har jag undersökt i vilka sekvenser eleverna kodväxlar samt kring vilka stimulusord det finns mest kodväxling. Det har inte tidigare undersökts kodväxling hos språkbads elever kvantitativt, vilket jag nu har gjort i min avhandling pro gradu.

Mina resultat visar att kodväxling är frekvent i språkbads elevernas diskussioner. Sammanlagt 27 av 29 diskussioner innehåller kodväxling. Benägenheten att kodväxla minskar litet med åldern, minst kodväxling finns i årskurs 9. Resultatet visar att diskussionerna har stora skillnader i fråga om längden, antalet elevyttranden samt andelen kodväxlade yttranden. Resultaten mellan årskurserna och städerna är mer jämna när jag undersökte kodväxling inom de två sekvenserna *planering* och *presentation*. De flesta av grupperna har kodväxlat mera under den första sekvensen när de har planerat sin presentation. Endast tre grupper hade kodväxlat mera i den andra sekvensen *presentation*. Språkbads eleverna har kodväxlat mest kring stimulusorden *människan* och *vattendragen*. Det finns ändå skillnader mellan de tre årskurserna. Mina resultat visar även tydligt att eleverna specificerar sitt tal enligt samtalspartner och mest kodväxling finns det i de yttranden som är avsedda för de andra eleverna i gruppen.

NYCKELORD: kodväxling, språkbad, gruppdiskussion, stimulusord, BeVis-projekt

1 INLEDNING

Världen är inte enspråkig. Det kan man lägga märke till nästan var som helst under en kort tid av observationer. Största delen av människosläktet är flerspråkig och var tredje person talar två eller flera språk dagligen. Det innebär bland annat det faktum att talare av olika språk möter varandra och samverkar på olika sätt. Även Finland har alltid varit flerspråkigt, men först genom immigrationen under 1990-talet har de gamla och nya språkminoriteterna kommit närmare finländaren, arbetsplatserna, utbildningarna och medierna. (Kalliokoski 2009: 9–11)

Tvåspråkighet och tvåspråkiga människor intresserar folk i Finland. Tvåspråkighet debatteras i medier år efter år. Antalet tvåspråkiga familjer ökar hela tiden då människor hittar sin partner över språkgränserna. Numera är det mer vanligt att kunna flera språk istället för ett enda språk. Språkbad är ett sätt att bli flerspråkig för sådana barn som inte naturligt kommer i kontakt med två språk (om språkbad se avsnitt 2.1).

Jag är själv intresserad av språk och i synnerhet av språkbad. Jag har haft flerspråkighet som långt biämne vid Vasa universitet och har under flera kurser haft möjlighet att bekanta mig med språkbadsundervisning. Jag har även praktiserat i en språkbadsklass för några år sedan och hösten 2010 observerade jag en språkbadsklass under tre veckor. Som forskningsområde är språkbad och kodväxling något bekant för mig eftersom jag har skrivit min kandidatavhandling om språkbadselevers kodväxling våren 2011 (Pekkala 2011). Jag kommer delvis att använda samma material i min avhandling pro gradu.

I språkbad lär sig barn ett nytt språk genom att använda språket i naturliga situationer. Målet med språkbadet är att barnen når en funktionell färdighet i skrift och tal i språkbadsspråket. Samtidigt utvecklas barnen i sitt modersmål. Språkbadsprogrammet följer den nationella läroplanen. Språkbad är en populär undervisningsmetod i Finland och ett viktigt forskningsområde vid Vasa universitet. Centret för språkbad och flerspråkighet vid Vasa universitet har undersökt två- och flerspråkighet sedan slutet av 1970-talet. Forskningen inom språkbadet i Finland är i synnerhet koncentrerad till Vasa

universitet. Samarbetet mellan språkbadsklasserna i Vasa och Vasa universitet är intensivt och nödvändigt för vidare forskning. (Vasa universitet 2012)

Kodväxling är ett fenomen som hör samman med tvåspråkighet. Kodväxling betyder att man skiftar mellan två eller flera språk. Benägenheten att kodväxla kan variera enligt språkbehärskning, personlighet, inlärningsituation och språken i fråga (Ellis 1985: 186). Kodväxling är vanligt hos språkbadselever eftersom de hela tiden är i kontakt med två språk. Kodväxling som fenomen är ett intressant forskningsämne eftersom det finns flera olika orsaker till varför människor kodväxlar. Några kan använda den som en slags kommunikationsstrategi när de talar, medan andra kodväxlar om de inte känner till ett ord på det språket som är samtalskontextens språk.

Kodväxling är ett relativt nytt forskningsområde. Ett större intresse för kodväxling tog fart först på 1970-talet genom den amerikanske sociolingvisten John J. Gumperz arbete. (Cromdal & Evaldsson 2003: 109) I min avhandling pro gradu undersöker jag kodväxling hos språkbadselever. Informanterna i mitt material hör till ett större forskningsprojekt (*Begreppsvärldar i svenskt språkbåd*, BeVis) vid enheten för nordiska språk vid Vasa universitet (se närmare avsnitt 3.2).

1.1 Syfte

Syftet med min avhandling pro gradu är att undersöka kodväxling i språkbadselevers gruppdiskussioner i årskurs 3, 6 och 9. Eleverna kommer från Esbo, Vasa och Åbo. Jag använder begreppet kodväxling för elevernas bruk av två språk inom ett yttrande. Elevernas kön beaktas inte i undersökningen.

Jag undersöker hur mycket eleverna kodväxlar, det vill säga jag kartlägger först hur stort antal av elevyttrandena som innehåller kodväxling. Jag antar att det kommer att finnas relativt mycket kodväxling i materialet, eftersom resultaten i min kandidatavhandling visade att språkbadseleverna i årskurs 6 kodväxlade mycket i diskussionerna. Det förvånade mig eftersom temat *Nu blir det vår i Finland* är

skolrelaterat och eleverna har kommit i kontakt med ordförrådet många gånger på svenska. Alla elever i mitt material har deltagit i tidigt fullständigt språkbåd. Situationen som jag undersöker är en sådan som uppmuntrar eleverna att använda bara ett språk. Lärarna har gett anvisningar till eleverna före inspelningen och uppmuntrat eleverna att använda bara svenska under hela diskussionen. Det är intressant att se ifall resultaten är likadana även i årskurserna 3 och 9.

Jag är även intresserad av att klargöra ifall eleverna kodväxlar mera då de talar med varandra eller då de talar med läraren. Jag undersöker alltså ifall eleverna specificerar sitt tal enligt samtalspartner. Mitt antagande är att det förekommer mest kodväxling då eleverna talar med varandra. Språkbådseleverna är vana att använda finska sinsemellan. Jag undersökte bland annat orsaker till elevernas kodväxling i min kandidatavhandling. Jag fick som resultat att den mest frekventa orsaken till elevernas kodväxling var att de specificerar samtalspartner. Som bas för mina kategorier i min kandidatavhandling använde jag kategorier som Raija Berglund använt i sin doktorsavhandling *Ett barns interaktion på två språk*. Jag använder även i denna undersökning delvis Berglunds kategorier. (Berglund 2008)

Dessutom granskar jag i vilka sekvenser eleverna kodväxlar. Inspelningarna innehåller två delar. I den första delen planerar eleverna presentationen och i den andra delen håller de själva presentationen. Jag är alltså intresserad av ifall det förekommer mera kodväxling då eleverna planerar presentationen eller då de presenterar. Jag antar att det är mera vanligt att kodväxla när eleverna talar om hur de ska genomföra uppgiften eftersom de då talar med varandra. Då eleverna håller på med presentationen är diskussionen avsedd för eleverna i södra Sverige och det kan påverka elevernas kodväxling.

Syftet med min avhandling är också att undersöka elevernas kodväxling när de diskuterar kring olika stimulusord (se närmare avsnitt 1.2 och figur 1). Kan man se skillnader i kodväxling mellan de totalt sex stimulusorden? Min hypotes är att mest kodväxling finns det i diskussioner kring stimulusordet *vattendragen*. Då jag analyserade materialet i min kandidatavhandling observerade jag att många elever hade

problem med ordet vattendragen. Eleverna kände inte igen ordet och flera grupper försökte gissa vad ordet betyder. (Pekkala 2011)

Jag vill även jämföra kodväxlandet mellan de olika åldersgrupperna och mellan de tre olika städerna. Jag antar att elevernas benägenhet att kodväxla minskar med åldern. Jag antar att det kommer att finnas mera kodväxling i de lägre årskurserna eftersom eleverna säkert har utvecklats i att uttrycka sig på svenska ju äldre de är. Det är dock också möjligt att kodväxling är mer generellt för de äldre eleverna eftersom de befinner sig i tonåren. Man kan tänka sig att tonåringar inte har lika stor lust att utföra uppgiften och därför talar finska under diskussionerna.

Det är även intressant att jämföra kodväxlandet i tre städer; Esbo, Vasa samt Åbo och få veta hurdana skillnader det finns mellan de tre städerna. I Finland finns det både förstaspråkstalare och andraspråkstalare av svenska. Finlandssvenskarna utgör en svenskspråkig minoritet som har svenska som modersmål. Antalet finlandssvenskar är cirka 5,6 % av hela Finlands befolkning. (Norrby & Håkansson 2007: 196) I tabell 1 framgår andelen invånare som har finska, svenska och annat språk som modersmål i de tre städerna.

Tabell 1. Antal och andel invånare i Esbo, Vasa och Åbo enligt modersmål år 2010
(*Espoon kaupunki 2010, **Vaasan kaupunki 2010, ***Turun kaupunki 2010)

	Esbo*	Vasa**	Åbo***
Finska som modersmål %	82,4	69,1	87,1
Finska som modersmål, antal	247 970	41 184	154 505
Svenska som modersmål %	8,2	24,6	5,3
Svenska som modersmål, antal	20 334	14 669	9 374
Annat språk som modersmål %	9,4	6,3	7,6
Annat språk som modersmål, antal	23 249	3 734	13 447

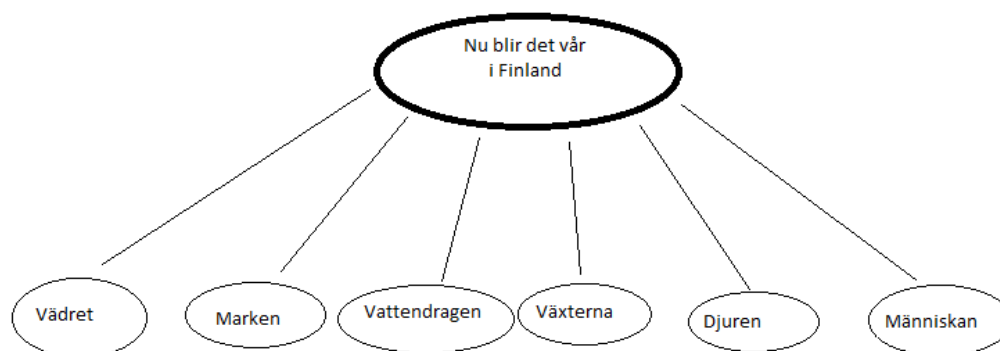
Till exempel i Vasa har 24,6 % av invånarna svenska som modersmål. Enligt dessa siffror kan man anta att elever som kommer från Vasa är mer vana vid att använda svenska även utanför skolan. Därför har de eventuellt ett mer utvecklat ordförråd och har en mindre benägenhet att kodväxla. I Esbo är andelen svenskspråkiga näst störst, 8,2 % av invånarna. I Åbo har 5,3 % av invånarna svenska som modersmål. Vasa är den mest svenskspråkiga staden av dem. I Esbo och Åbo är dock andelen människor som har ett annat modersmål större än i Vasa.

Jag undersökte skillnader mellan de tre städerna även i min kandidatavhandling. Då undersökte jag endast årskurs 6 och fick som resultat att eleverna kodväxlade mest i Vasa (Pekkala 2011). Resultatet förvånade mig en aning eftersom jag antog att det skulle vara minst kodväxling i Vasa då Vasa som stad är mest tvåspråkig av de tre städerna. Det blir intressant att se vad som blir resultatet nu när jag som material har alla tre årskurser.

1.2 Material

Materialet i min undersökning tillhör projektet *BeVis*, det vill säga Begreppsvärldar i svenskt språkbad. Analysen i min undersökning baserar sig på den muntliga projektkorpusen. Den har samlats in i språkbadsklasser i Esbo, Vasa och Åbo. Elever i årskurserna 3, 6 och 9 ingår i materialet. (Vaasan yliopisto 2009) I min avhandling pro gradu analyserar jag alla inspelningar i de ovannämnda årskurserna och städerna.

Alla elever i materialet deltar i tidigt fullständigt språkbad (se avsnitt 2.1). I materialet diskuterade eleverna i små grupper kring temat *Nu blir det vår i Finland*. Eleverna hade sex stimulusord *vädret*, *marken*, *vattendragen*, *växterna*, *djuren* och *människan* som hjälp i diskussionen. (Vaasan yliopisto 2009) Bilden som eleverna hade som hjälp i diskussionen presenteras i figur 1.

Figur 1. Stimulusord: undersökningens material

Alla grupper med 4–5 elever fick samma uppgift: att diskutera och planera en muntlig presentation om våren i Finland för en skolklass i södra Sverige. Diskussionerna spelades in och i början av inspelningen fick elevgrupperna instruktioner om vad uppgiften handlar om. Dessutom fick de två uppgiftspapper av läraren, ett med anvisningar (se bilaga 1) och ett med stimulusord (se bilaga 2). Eleverna fick inte göra några anteckningar under diskussionen. Mitt material har samlats in i ett klassrum. Situationen där mitt material har samlats in är annars relativt naturlig men det finns dock kamera och en forskare med i sammanhanget. (Vaasan yliopisto 2009)

I början av inspelningen berättade läraren för eleverna att de först ska diskutera ämnet allmänt. Därefter skulle eleverna planera själva presentationen och återge den framför kameran. Det framgick även att presentationen skickas till södra Sverige. Många lärare påpekade dessutom att eleverna bör tala svenska under hela diskussionens gång. Enligt dessa instruktioner kan man anta att det inte finns så mycket kodväxling i materialet.

Jag har avgränsat mitt material så att jag analyserar den del av diskussionen då läraren har inlett uppdraget genom att säga ”nu får ni börja”. Lärarnas andel i början av inspelningen varierar ganska mycket. En del av lärarna är mycket kortfattade och ger instruktioner till eleverna med några meningar medan de andra lärare talar mera och ger mer specifika instruktioner. Variationen i längden på lärarnas instruktioner utgör mellan

ca. 0,5–5 minuter. Det finns till och med en lärare med i materialet som ger endast uppgiftspappret till eleverna och ber eleverna fråga ifall det är någonting som är oklart. Den introduktionen var endast en halv minut lång.

Undersökningsmaterialet består i sin helhet av 29 inspelningar. Inspelningarna är fördelade så att det från Esbo finns 11 inspelningar och från Vasa finns det 12 inspelningar. Från Åbo finns det endast 6 inspelningar. Jag har alltså analyserat alla inspelningar från varje årskurs. Alla inspelningar är transkriberade av BeVis projektets forskningsbiträden, och transkriptionsnyckeln finns i bilaga 3. Diskussionernas längd varierar mellan 6–45 minuter. Det finns alltså en stor variation i diskussionernas längd. I längden ingår både diskussion och presentation. I tabell 2 visas de exakta diskussionslängderna per årskurs i mitt material. I tabellen har jag använt förkortningen ML för medellängden och förkortningen DL för diskussionslängden.

Tabell 2. Diskussionernas längd i undersökningens material

Årskurs 3		Årskurs 6		Årskurs 9	
Grupp	DL i minuter	Grupp	DL i minuter	Grupp	DL i minuter
Esbo 1	9,8	Esbo 5	13,1	Esbo 9	15,9
Esbo 2	12,7	Esbo 6	16,1	Esbo 10	9,7
Esbo 3	9,4	Esbo 7	19,2	Esbo 11	13,5
Esbo 4	17,8	Esbo 8	17,0		
ML i Esbo	12,4	ML i Esbo	16,4	ML i Esbo	13,0
Vasa 1	20,1	Vasa 5	16,2	Vasa 9	14,2
Vasa 2	13,4	Vasa 6	21,0	Vasa 10	13,9
Vasa 3	16,4	Vasa 7	15,0	Vasa 11	7,9
Vasa 4	10,1	Vasa 8	6,3	Vasa 12	10,4
ML i Vasa	15,0	ML i Vasa	14,6	ML i Vasa	11,6
Åbo 1	44,2	Åbo 3	10,7	Åbo 5	20,5
Åbo 2	17,8	Åbo 4	10,9	Åbo 6	13,6
ML i Åbo	31,0	ML i Åbo	10,8	ML i Åbo	17,1

Den allra längsta diskussionen är i Åbo i årskurs 3. Gruppen Åbo 1 diskuterade till och med 44,22 minuter. Diskussionen fortskred ganska trögt speciellt i början av inspelningen. Läraren var tvungen att aktivera eleverna för att få igång en diskussion på många olika sätt. Hon uppmuntrade eleverna att diskutera till exempel med hjälp av frågor kring stimulusorden. Diskussionen Åbo 1 innehåller dessutom många pauser. Medellängden i Åbo i årskurs 3 är också den längsta; 31 minuter. Medellängden på diskussionerna i Esbo i årskurs 3 är 12,4 minuter som är den kortaste medellängden i årskurs 3. I Vasa är diskussionernas medellängd 15 minuter i årskurs 3.

Medellängden på diskussionerna i Esbo i årskurs 6 är 16,4 minuter, vilken är den längsta av de tre städerna i årskurs 6. Näst längst är medellängden i Vasa, 14,6 minuter. Medellängden i Åbo i årskurs 6 är den kortaste, endast 10,8 minuter. Gruppen Vasa 8 diskuterade endast 6,3 minuter vilket var den allra kortaste diskussionen av alla grupper. Medellängden på diskussionerna i årskurs 9 är längst i Åbo, 17,1 minuter. Grupperna i Esbo har den näst längsta medellängden, 13,0 minuter. Kortaste medellängden i årskurs 9 är i Vasa; 11,6 minuter.

Inför analysen av min avhandling pro gradu lyssnade jag på språkbadselevernars muntliga diskussioner som är inspelade samt läste transkriptionerna av dessa inspelningar. I transkriptionerna har man överfört talet till skriven form. Mitt material är talat språk, det vill säga muntlig kommunikation. Muntlig kommunikation omfattar talande och lyssnande. Det talade språket produceras med röst och tas emot auditivt. Det talade språket är mycket snabbt om man jämför det med skrivet språk. Ofta är talat språk spontant och det finns inte alltid tid för att planera sina yttranden. (Tiittula 1992: 19) I muntliga kommunikationssituationer är deltagarna i kontakt med varandra och talaren får ofta feedback för det sagda. I det talade språket förekommer oftare emotiva element än i skrivet språk. (Tiittula 1992: 98–99)

Det är svårt att jämföra talat och skrivet språk i fråga om struktur eftersom det inte finns helt likadana texttyper där det används båda dessa språkvarianter. En berättelse är en texttyp som kan genomföras i både tal och skrift men även den har skillnader i talad och skriven form. En muntlig berättelse är alltid en interaktiv händelse där det finns andra

deltagare som medverkar. De kan bland annat kommentera berättelsen under dess gång eller till och med fördröja eller påskynda berättandet. En skriven berättelse är alltid en skapelse av endast skribenten. Därför är talat och skrivet språk aldrig jämförbara sinsemellan till sin struktur. (Tiittula 1992: 53–54)

Orden i talat språk är i genomsnitt kortare än orden i skrivet språk. Det är ofta därför att det finns skillnader mellan de ordklasser som man använder i talat och skrivet språk. Till exempel pronomen är ytterst generella i talat språk. Däremot är substantiv den mest frekventa ordklassen i skrivet språk. (Tiittula 1992: 55–65) Satser i talat språk är oftast enklare och kortare än i skrivet språk (Tiittula 1992: 85).

1.3 Metod

I undersökningen använder jag både kvantitativa och kvalitativa metoder. Dessutom är undersökningen även jämförande när det gäller kodväxling i elevdiskussionerna från de olika städerna och i de olika årskurserna. Koden som undersöks i materialet är växlingen mellan svenska och finska.

Inför analysen har jag lyssnat på alla 29 inspelningar samt läst transkriptionerna av varje inspelning. I den kvantitativa delen av min analys ingår bland annat att jag räknar antalet elevyttranden i varje inspelning. I mitt material kan ett elevyttrande vara endast ett ord, men även yttranden som består av flera ord eller yttranden som innefattar olika semantiska innehåll. I det följande konkretiserar jag olika slags yttranden med hjälp av några exempel från transkriptionerna.

Ex. 1   Elev: marken

I exempel 1 är det frågan om ett yttrande som innehåller endast ett ord, ”marken”.

Ex. 2   Elev: djuren vaknar av vinterhorros

De flesta av yttrandena som finns i materialet är yttranden som består av flera ord. Exempel på detta förevisas i exempel 2.

Ex. 3   Elev: och dom där djuren öö vaknar av den där öö vintersoven och sen kommer ne det öö nya djur liksom ää – fåglar och – jo: och sen – öö börjar dom där – djuren liksom öö syn- synas liksom öö mera på den där naturen och ja

Yttrandena i inspelningarna kan även vara relativt långa och innefatta olika semantiska innehåll. I exempel 3 visas exempel på ett längre yttrande. Jag har dragit gränsen mellan de olika yttrandena när turen gått från en elev till en annan eller motsvarande från läraren till eleven. Enligt Norrby (2004: 26) produceras ett yttrande alltid i något slags språkligt sammanhang. Med ett yttrande avser jag alltså i min undersökning det som eleven säger under sin taltur. I min undersökning koncentrerar jag mig på kodväxling mellan svenska och finska. I några yttranden används det enstaka engelska ord men de har jag inte beaktat i min undersökning.

Kvantitativa metoder använder jag även när jag räknar antalet och andelen elevyttranden samt yttranden där det finns kodväxling. Efter det kategoriserar jag yttrandena som innehåller kodväxling i enspråkigt finska yttranden och tvåspråkiga yttranden. Med hjälp av denna kategorisering kan jag reda ut ifall det är mer vanligt att kodväxla endast enstaka ord i längre yttranden eller ifall det finns längre yttranden endast på finska.

Raija Berglund (2008: 209) har i sin doktorsavhandling haft en kategorisering enligt orsaker till kodväxling hos barn. Först i hennes lista anges ”specifisering av samtalspartner” och det var även den mest frekventa orsaken till kodväxling hos hennes informant. Jag har i min undersökning strävat efter att gå djupare in i den kategorin och valt att kategorisera de kodväxlade yttrandena enligt samtalspartner i *lärare*, *elev*, *skolgrupp* och *ingen specifik samtalspartner*. Med hjälp av denna kategorisering kan jag redogöra för ifall det finns skillnader i elevernas kodväxling enligt samtalspartner.

Jag använder både kvantitativa och kvalitativa metoder när jag undersöker kodväxling vid de olika stimulusorden samt inom de sekvenser eleverna kodväxlar. Jag har bearbetat olika kategorier som jag har använt när jag har undersökt kodväxling inom stimulusord och inom sekvenser (se vidare kapitlen 6 och 7). Kvantitativa metoder använder jag när jag räknar fördelningen mellan olika stimulusord och jämför antalet i de tre åldersgrupperna och städerna med varandra. Jag kommer att redovisa resultaten med hjälp av exempel och tabeller som jag kommenterar i texten.

2 SPRÅKBAD

Språkbad är en undervisningsmetod för barn som talar majoritetsspråket genom vilket de tillägnar sig ett andraspråk. Den första finländska gruppen började i svenskt språkbad år 1987 i Vasa. (Laurén 1999: 21–22) Mård skriver i sin artikel *Millainen lapsi hakeutuu kielikylpyyn Suomessa* att språkbadet sedan spred sig till andra delar av Finland. Den första språkbadsgruppen i Esbo började hösten 1990 (Mård 1994: 71). I Åbo började de första eleverna i språkbad år 1992 (Kerttulin koulu 2010). Språkbad erbjuds bland annat i Australien, Finland, Kanada och Katalonien (Baker 2001: 357).

2.1 Språkbad som undervisningsprogram

I språkbad strävar man efter att göra språkinläringen så naturlig som möjlig. Fokuseringen är på innehållet, med andra ord på det som eleven vill säga. Språket är ett verktyg för att uttrycka innehåll. Språkbadets mål är att uppnå funktionell två- eller flerspråkighet, det vill säga att språket kan användas i olika situationer och funktioner. (Buss & Lauren 2007: 30)

De barn som har möjlighet att delta i språkbad i Finland kommer från finskspråkiga familjer och det enda språket som de behärskar är vanligtvis sitt modersmål finska. I vissa städer har barn som deltagit i språkbad redan i daghem företrädesrätt till språkbadsundervisning i skolan. (Laurén 1999: 91) Det framgår även av Bergroths (2007) rapport *Kielikylpyperheet valokeilassa* att barnen till en stor del har en likadan språklig bakgrund. Några enstaka barn har använt både finska och svenska hemma, men finskans del har ändå varit dominerande. (Bergroth 2007: 17)

Svenskt språkbad i Finland är ett frivilligt val för familjerna. I Finland erbjuds tidigt fullständigt språkbad som börjar redan i daghemmet. Det tidiga fullständiga språkbadet innebär att all verksamhet i daghemmet sker på språkbadsspråket. I skolan ökar andelen undervisning på elevernas modersmål; så småningom till cirka 50 % av all undervisning. (Laurén 1999: 23–29)

I skolan lär sig språkbads eleverna att läsa och skriva på andraspråket. Under skoltiden erbjuds eleverna möjligheter att söka sig ut i närmiljön och eleverna får på det viset chanser att använda andraspråket i naturliga situationer. (Björklund, Kaskela-Nortamo, Kvist, Lindfors & Tallgård 2005: 22)

Språkbadslärarna har bara en språklig roll, det vill säga de använder bara ett språk med eleverna både inne och utanför klassrummet. Lärarna i språkbad är dock tvåspråkiga och förstår eleverna om de talar finska. Läraren skall ge tydliga instruktioner åt eleverna som han planerar i förväg. Språkbadslärarna använder bland annat miner och gester som hjälp för sitt tal för att eleverna ska ha lättare att förstå honom. När språkbadet börjar är det enda undervisningsspråket svenska. På detta sätt når man en naturlig kommunikation mellan eleven och läraren. (Laurén 1999: 23; Björklund m.fl. 2005: 19)

Det är viktigt att eleverna känner sig trygga i ett språkbadsklassrum. De dagliga rutinerna hjälper språkbads eleverna att veta vad som är på kommande. Läraren och eleverna strävar efter en positiv atmosfär vilket hjälper eleverna att kommunicera så naturligt som möjligt på andraspråket. (Björklund m.fl. 2005: 16)

I språkbadsklasser arbetas det ofta med helheter, teman eller projekt. Arbetssätten är elevcentrerade och eleverna får rikligt med möjligheter att använda andraspråket både i tal och i skrift. Språkbads eleverna får ofta samarbeta med varandra vilket också gynnar användningen av andraspråket. Språkbadsläraren har många olika roller men en av de viktigaste är att skapa trygghet i klassen. Lärarens roll är även att uppmuntra eleverna att använda andraspråket samt att handleda eleverna. Trygghet och positivt klimat hjälper eleverna att kommunicera så naturligt som möjligt på andraspråket. Det är även viktigt att språkbadslärarna tar både innehållet och språket i beaktande då de planerar sin undervisning. (Björklund m.fl. 2005: 18–19; Kaskela-Nortamo 2007: 70)

2.2 Språkbad som tvåspråkig miljö

Karita Mård-Miettinen har skrivit artikeln *Språkbadsdaghem som miljö för andraspråkstillägnande*, där hon berättar om miljön i språkbadsdaghemmet samt användningen av de två språken i språkbadsdaghemmet. Språkbadslärarna använder endast barnens andraspråk såsom i språkbadsskolorna. Språkbadsbarnen kommunicerar dock huvudsakligen på sitt förstaspråk i synnerhet i början av språkbadet. På detta sätt är kommunikationen i ett språkbadsdaghem tvåspråkig. Eftersom språkbadslärarna hela tiden använder endast ett språk i kommunikationen med barnen får de en stor mängd input som är en av förutsättningarna för att tillägna sig ett andraspråk. (Mård-Miettinen 2007: 37–40)

I språkbadsdaghemmet återkommer dagligen rutiner och ritualer vilka ger barnen möjlighet att delta i verksamheten fastän de inte alltid förstår vad språkbadsläraren säger. Språkbadslärarna använder visuellt material, kroppsspråk och mimik och de har medvetna språkliga strategier som hjälper barnen med förståelsen. Allt detta och lärarens enspråkiga roll ger barnen en trygghetskänsla och det känns naturligt för barnen att så småningom börja använda sitt andraspråk. Ett språkbadsdaghem erbjuder naturliga ramar för kommunikationen på andraspråket samt är en idealisk miljö för andraspråkstillägnande via kommunikation. (Mård-Miettinen 2007: 37–40)

3 KODVÄXLING

Forskarna har länge haft en uppfattning om att kodväxling tyder på språkliga brister, det vill säga att talaren saknar ett ord för något i det ena språket och är tvungen att byta språk. Det har ansetts att kodväxling är ett tecken på talarnas otillräckliga kunskaper i målspråket, det vill säga språket som är föremål för inläring. På 1970-talet började forskare se kodväxling i ett nytt ljus och bland annat Gumperz ansåg kodväxling vara en kommunikativ strategi. Kodväxling kan även markera gruppidentitet eller solidaritet, i synnerhet inom minoritetsgrupper. Kodväxling studeras bland annat inom pragmatik, sociolingvistik, psykolingvistik och formell lingvistik. (Park 2004: 299)

3.1 Begreppet kodväxling

Begreppet kodväxling har definierats på många olika sätt under åren. Kodväxling är ett användbart uttrycksmedel bland tvåspråkiga. Kodväxling innebär att man under ett samtal växlar mellan två eller flera språk eller koder. Man kan kodväxla mellan olika språk såväl som mellan olika dialekter (Hyltenstam & Lindberg 2004: 409).

Kalliokoski skriver i sin artikel *Tutkimuskohteena monikielisyys ja kielten kohtaaminen* att Pieter Muysken (2007) skiljer mellan till och med 18 olika slags kodväxlingsfenomen. Till dem hör bland annat inlåning, slangbildning, intrasententiell kodväxling, kodväxling som sker inom ett ord, en fras eller en mening, samt intersententiell kodväxling, som sker mellan meningar, yttranden eller talturer. (Kalliokoski 2009: 12)

Enligt Gardner-Chloros (2009) och Håkansson (2003) är substantiv den mest frekventa ordklassen som kodväxlas (Gardner-Chloros 2009: 31). Därefter följer verb, adverb och pronomen (Håkansson 2003: 125).

Som kommunikationsstrategi kan kodväxling klassificeras även som en kompensatorisk strategi. Den som kodväxlar vill behålla sitt ursprungliga kommunikativa mål men ersätter brister i språket med sitt modersmål. (Björklund 1996: 69)

Berglund (2008: 99–100) har definierat kodväxling i sin doktorsavhandling *Ett barns interaktion på två språk* på följande sätt:

- ”Kodväxling är bruk av två språk i samma yttrande eller under samma konversation.”
- ”Kodväxling kan innefatta: 1) ett ord, 2) en fras eller 3) en sats/en mening”

Kodväxling har varit ett svårt begrepp att definiera för forskarna. Termen *kodväxling* används som en samlande term för en rad språkkontaktfenomen under begreppet 'tvärspråkligt inflytande'. Begrepp som förekommer ofta då man talar om kodväxling är bland annat språkblandning, interferens, språkbyte, språkfel och språkval. Berglund (2008: 94–97) skiljer i sin doktorsavhandling bland annat mellan begreppen kodväxling och inlåning. Hon anser att kodväxling innebär en total växling till det andra språket. ”Vid inlåning, däremot, anses det inlånade ordet bli både fonologiskt och morfologiskt integrerat i basspråket.” (Berglund 2008: 97)

Heidi Rontu definierar kodväxling i sin doktorsavhandling som ett kommunikativt tillvägagångssätt. Hon har sammanslagit begreppen blandning och kodväxling. Enligt Rontu är kodväxling en kommunikationsstrategi och en viktig faktor i samtalet. (Rontu 2005: 44, 280–282)

Under den senaste tiden har forskarna koncentrerat sig på den grammatiska inriktningen vid kodväxling. Vissa forskare, t.ex. Gumperz har koncentrerat sig på pragmatiska funktioner hos kodväxling, med andra ord varför tvåspråkiga kodväxlar under ett samtal. (Hyltenstam & Lindberg 2004: 300–301)

Under de senaste åren har det gjorts rikligt med undersökningar om kodväxling. Till exempel John J. Gumperz har sett kodväxling ur två olika perspektiv i sitt kommunikationsetnografiska arbete. Det första synsättet är att flerspråkiga associerar de

olika språken med skilda funktioner och olika kulturella värden (Cromdal & Evaldsson 2003: 32–34). Det andra synsättet Gumperz har är att kodväxling är ett diskursfenomen, det vill säga att motivet till kodväxling är stilistiskt och metaforiskt. Enligt Gumperz använder talaren kodväxling för att citera andras yttranden för att inrikta informationen till flera möjliga mottagare samt för att förklara vad som sagts på det ena språket. (Cromdal & Evaldsson 2003: 33; Hyltenstam & Lindberg 2004: 300) Med metaforisk kodväxling avser Gumperz språkets växling under en och samma situation med samma personer som deltagit i diskussionen (Kalliojärvi 2009: 12).

Catrin Norrby och Gisela Håkansson närmar sig kodväxling i boken *språkinläring och språkanvändning* ur en identitetssynvinkel. Enligt dem är kodväxling ett positivt drag som talaren kan utnyttja för olika syften, tex. som identitetshandlingar. Norrby och Håkansson tar upp några exempel som visar att kodväxling är naturligt och till och med nödvändigt inom en tvåspråkig grupp. Följande exempel är ursprungligen från Shana Poplacks undersökning från 1980. (se ex. 4) (Norrby & Håkansson 2007: 36–42)

Ex. 4	Si tu eres puertoriquento your father is a puerto rican you should at least de vez en cuándo you know , hablar español.	(om du är puertorican, din far är puertorican, så bör du i alla fall då och då vet du tala spanska)
-------	---	---

Språken i exempel 4 är spanska och engelska. Enligt Norrby och Håkansson upplever talaren en viktig funktion i kodväxlingen. Talaren visar att han tillhör en viss grupp där kodväxlingen är en identitetshandling. (Norrby & Håkansson 2007: 38)

Mari Bergroth och Maria Kvist har skrivit en artikel om två syskonpars tvåspråkiga diskurspraxis i en tvåspråkig leksituation där barnens båda modersmål finska och svenska är närvarande. Syftet med deras fallstudie är att kvalitativt analysera syskonpars tvåspråkiga diskurspraxis i en bekant tvåspråkig situation. Bergroth och Kvist har spelat in två syskonpar medan de leker hemma tillsammans med sina mammor. (Bergroth & Kvist 2011)

Materialet för denna fallstudie består av tre inspelningar. Barnens yttranden har indelats i enspråkigt finska yttranden, yttranden med finska inslag och yttranden med svenska inslag. De inspelade barnen är 3–6 år gamla. I familjerna talar mödrarna finska med barnen medan fäderna talar svenska med dem. Barnen talar vanligen svenska sinsemellan, svenska med fäderna och kommunikationen med mödrarna är tvåspråkig. Den språkliga situationen i familjerna liknar den i Berglunds undersökning (Berglund 2008: 45–50), det vill säga vardagen i familjerna är tvåspråkig. (Bergroth & Kvist 2011)

Bergroth och Kvist citerar Ofelia García (2009) i sin artikel och alla tre föredrar att tala om dynamisk tvåspråkighet (eng. translanguaging) i stället för att se ett språk som basspråk för kommunikationen och ett annat språk som avviker från samtalsnormen. García (2009) har undersökt dynamisk tvåspråkighet och den centrala tanken är att tvåspråkighet består av kommunikativa handlingar. ”I dynamisk tvåspråkighet har båda språken samma status i samtalet.” (Bergroth & Kvist 2011)

Bergroth och Kvist fick som resultat att tvåspråkig diskurspraxis är en naturlig och accepterad faktor i dynamisk tvåspråkighet. Finska och svenska har samma status för de olika samtalsparterna och barnen växlar ledigt mellan de två språken. Den tvåspråkiga diskurspraxisen kan alternativt användas som stilmedel i samtalet för att skapa någon önskad verkan, exempelvis ifall man vill ge mer tyngd till det sagda eller ifall man vill ta med flera deltagare i samtalet. (Bergroth & Kvist 2011)

Pirkko Nuolijärvi (1996) har skrivit en artikel om hur ett daghemsbarn som deltagit i språkbad använder svenska utanför daghemmet. Materialet är insamlat under två års tid och består av föräldrarnas anteckningar. Nuolijärvi har undersökt bland annat barnets kodväxling. Till kodväxling har hon räknat endast de belägg där informanten har upprepat andras repliker. Då har informanten bytt språk enligt vem som har talat. I hennes undersökning förekommer endast lite kodväxling men det kan bero på gränsdragningen. Informanten har ändå kodväxlat i ett tidigt skede, redan under de första månaderna han varit i språkbadsdaghem. (Nuolijärvi 1996: 59–70)

I min avhandling pro gradu definierar jag kodväxling som en medveten växling från svenska till finska i ett yttrande. Oftast kodväxlar eleverna endast ett ord eller ett uttryck inom ett yttrande. I min undersökning har jag som kodväxling räknat alla de yttranden som innehåller finska inslag.

3.2 Orsaker till kodväxling

I detta avsnitt diskuteras vilka möjliga orsaker det finns till kodväxling. Jag kommer att presentera två finländska undersökningar som behandlar ämnet. Den första undersökningen heter *Ett barns interaktion på två språk – en studie i språkval och kodväxling* och den är skriven av Raija Berglund år 2008. Den andra undersökningen är av Heidi Rontu från år 2005 och den heter *Språkdominans i tidig tvåspråkighet. Barnets kodväxling i kontext*. Båda undersökningarna är skribenternas doktorsavhandlingar.

Raija Berglunds avhandling är en kvalitativ fallstudie av ett simultant tvåspråkigt barns bruk av två språk. Syftet med hennes avhandling är att undersöka när, varför och delvis hur informanten använder sina två språk finska och svenska i sin kommunikation. Informanten är forskarens egen son som hon har undersökt i hemförhållanden när barnet har varit i åldern 3–7 år. Familjen är tvåspråkig där pappan talar svenska och mamman talar finska med barnet. (Berglund 2008: 18–26)

Berglunds resultat visar att informantens språkval sker enligt principen *en person – ett språk*. Informanten avviker inte mycket från baspråket svenska och han kodväxlar inte anmärkningsvärt till finska. Informanten kodväxlar mest i syfte att specificera samtalspartnern eller för att citera någon på originalspråket. Informanten kodväxlar även mycket då han lappar tillfälliga luckor i sitt ordförråd när han berättar om något som han upplevt inom ett visst temaområde på ett visst språk. Kodväxling förekommer även ifall han på grund av begreppsinnlärningen kan ett visst ord endast på ett av sina språk. (Berglund 2008: 290–296)

Raija Berglund har sammanställt en lista över orsaker till barnets kodväxling på basis av tidigare undersökningar. Hon har utgått bland annat från Genishis (1981), Grosjeans (1982) och McClures (1981) undersökningar.

”Barnen har konstaterats kodväxla för att de:

1. specificerar samtalspartnern;
2. återberättar det hörda på originalspråket;
3. har lärt sig begreppet eller upplevt aktiviteten på språket i fråga;
4. fyller en lucka i sin vokabulär;
5. använder ord som är mera framträdande, lättare tillgängliga, lättare att uttala eller uttrycka på ett av språken;
6. fortsätter till följd av triggereffekten att tala det språk som har använts (utlösningseffekten);
7. modifierar budskapet: skärper eller förmildrar det sagda genom språkvalet;
8. förhindrar eller förklarar ett missförstånd;
9. framhäver grupptillhörighet;
10. skapar en särskild kommunikationseffekt; roar, förargar, beordrar, befäller;
11. inkluderar någon i samtalet/utesluter någon ur samtalet.”

(Berglund 2008: 107–109, 209)

I min avhandling pro gradu kommer jag inte gå så djupt i orsakerna till språkbadselevernas kodväxling i diskussionerna. Jag kommer endast att ta upp några exempel på orsaker till kodväxling i mitt material.

Heidi Rontu (2005) har undersökt två barns kodväxling i sin doktorsavhandling. Det är frågan om två små flickor som har spelats in under två års tid. Barnen har varit mellan 2 och 4 år under inspelningarna. Båda barnen har en moder som är finskspråkig och en fader som är svenskspråkig. Rontu har undersökt bland annat hur mycket barnen kodväxlar samt vilka kodväxlingens funktioner är. Hon fick som resultat att båda flickorna kodväxlar till svenska i samtal med sina finskspråkiga mammor. Kodväxlingen är omfattande och visar att svenska är det starkare språket hos flickorna. (Rontu 2005: 73; 136)

Den ena flickan heter Helena, hon byter systematiskt språket till svenska i inspelningarna. Med det avser Rontu att Helena kodväxlar enligt person, samtalsämne eller –aktivitet. Helena lånar även svenska ord och fraser i samband med ett visst samtalsämne. Den andra flickan i Rontus undersökning heter Josefin. Hon har två syskon och deras närvaro i inspelningen är en delfaktor som får Josefin att kodväxla till svenska. Josefin kodväxlar för att få ett eget samtal med sin mamma. Josefin använder ofta finska i situationer där hon tycks vilja byta samtalsämne eller betona något speciellt i samtalet. (Rontu 2005: 161–203)

Båda flickorna i Rontus undersökning har likadana drag i sin kodväxling. De kodväxlar för att göra skillnad mellan eget tal och tal riktat till föräldern. Dessutom kodväxlar de för att betona något i samtalet och på detta sätt får de fram bland annat sin egen vilja. (Rontu 2005: 161–203)

Forskningsprojektet *BeVis* inleddes 2004 vid Enheten för nordiska språk vid Vasa universitet. Projektets syfte är att undersöka hur språkbads elevernas ämnesspecifika kunskapsstrukturer och kunskapshantering utvecklas i undervisning som ges på språkbadsspråket svenska och förstaspråket finska. Projektets korpus baserar sig på både muntligt och skriftligt material. Jag använder endast det muntliga materialet i min avhandling pro gradu. Jag kommer själv att undersöka kodväxling vid de olika stimulusorden som anknyter till användning av olika begrepp vilket är centralt för projektet *BeVis*. (Vaasan yliopisto 2009)

4 KVANTITATIVA DRAG I SPRÅKBADSELEVERS KODVÄXLING

I detta kapitel analyserar jag kvantitativt kodväxling hos språkbads elever i årskurserna 3, 6 och 9. Först räknar jag antalet elevyttranden och yttranden som innehåller kodväxling i varje inspelning. Efter det kategoriserar jag de kodväxlade yttrandena i en- och tvåspråkiga yttranden. Till sist kommer jag att jämföra resultaten mellan årskurserna 3, 6 och 9 samt mellan de tre städerna Esbo, Vasab och Åbo.

4.1 Årskurs 3

Från årskurs 3 har jag analyserat sammanlagt tio inspelningar. Från Esbo och Vasab har jag analyserat fyra inspelningar var och från Åbo två inspelningar. Inspelningarna innehåller alltså både diskussionsdelen och presentationsdelen. I tabell 3 framgår det exakta antalet elevyttranden, yttranden som innehåller kodväxling samt procentandelen yttranden som innehåller kodväxling.

Tabell 3. Antal elevyttranden och kodväxlade yttranden i årskurs 3

Grupp	Antal elevyttranden	Yttranden med kodväxling	%
Esbo 1	58	6	10,3
Esbo 2	146	14	9,6
Esbo 3	120	0	0,0
Esbo 4	184	3	1,6
Sammanlagt i Esbo	508	23	4,5
Vasa 1	130	7	5,4
Vasa 2	120	4	3,3
Vasa 3	154	8	5,2
Vasa 4	128	19	14,8
Sammanlagt i Vasa	532	38	7,1
Åbo 1	192	22	11,5
Åbo 2	72	12	16,7
Sammanlagt i Åbo	264	34	12,9
Sammanlagt	1304	95	7,3

Det finns sammanlagt 1304 elevyttranden i diskussionerna i årskurs 3. Eleverna har kodväxlat i 95 yttranden, det vill säga 7,3 procent av alla elevyttranden i årskurs 3 innehåller kodväxling. Endast en av diskussionerna i årskurs 3 innehåller inte kodväxling. Eleverna i grupp Esbo 3 har inte kodväxlat i diskussionen. Procentandelen visar att mest kodväxlade yttranden finns i Åbo. Sammanlagt 12,9 procent av yttrandena innehåller kodväxling; med andra ord 34 av alla elevyttranden innehåller kodväxling. Eleverna har kodväxlat minst i Esbo, endast 4,5 procent av yttrandena innehåller kodväxling. Diskussionerna i Vasa innehåller sammanlagt 532 elevyttranden och 38 av dem innehåller kodväxling, det vill säga 7,1 procent.

Skillnaderna mellan de olika grupperna är stora. I Esbo finns en variation mellan 0–10,3 procent och i Vasa mellan 3,3–14,8 procent, vilket är den största variationen ifall man ser på skillnader mellan de tre städerna. I Åbo är variationen mellan 11,5–16,7 procent. Grupp Åbo 2 har kodväxlat mest av alla grupperna, 16,7 procent av yttrandena i deras diskussion innehåller kodväxling.

Jag har kategoriserat de kodväxlade yttranden i en- och tvåspråkiga yttranden. Med enspråkiga yttranden avses här ett yttrande som är endast på finska (se Ex. 5). Med tvåspråkiga yttranden avses yttranden där eleven har använt både svenska och finska (se Ex. 6).

Ex. 5   Elev: **ihan mitä vaan** (sv. vad som helst)

Ex. 6   Elev: alla människor äter ää jättemycket ää den **mikä on vihannekset**
(sv. vad är grönsaker)

I exempel 5 säger en elev ”ihan mitä vaan” (sv. vad som helst) åt en annan elev. Det är frågan om ett enspråkigt yttrande på finska. I exempel 6 diskuterar eleverna vad människor brukar göra på våren. Eleven kommer inte på vad grönsaker är på svenska och frågar ”mikä on vihannekset” (sv. vad är grönsaker) på finska.

I tabell 4 förevisas antalet och andelen en- och tvåspråkiga yttranden i diskussionerna i årskurs 3.

Tabell 4. Antal och andel en- och tvåspråkiga yttranden i årskurs 3

Grupp	Yttranden med kodväxling	Enspråkiga yttranden	%	Tvåspråkiga yttranden	%
Esbo 1	6	2	33,3	4	66,7
Esbo 2	14	7	50	7	50
Esbo 3	0	0	0	0	0
Esbo 4	3	1	33,3	2	66,7
Sammanlagt i Esbo	23	10	43,5	13	56,5
Vasa 1	7	5	71,4	2	28,6
Vasa 2	4	0	0	4	100
Vasa 3	8	6	75	2	25
Vasa 4	19	16	84,2	3	15,8
Sammanlagt i Vasa	38	27	71,1	11	28,9
Åbo 1	22	8	36,4	14	63,6
Åbo 2	12	0	0	12	100
Sammanlagt i Åbo	34	8	23,5	26	76,5
Sammanlagt	95	45	47,4	50	52,6

Det finns sammanlagt 95 kodväxlade yttranden i årskurs 3. Antalet enspråkiga yttranden är 45 och tvåspråkiga yttranden 50. Det finns alltså inte en stor skillnad mellan en- och tvåspråkiga yttranden, ifall man tar hänsyn till hela materialet, 47,4 procent av yttrandena är enspråkiga och 52,6 procent av yttrandena är tvåspråkiga. I Vasa och Åbo är skillnaden mellan en- och tvåspråkiga yttranden större. I Vasa finns en variation mellan 28,9–71,1 procent och i Åbo mellan 23,5–76,5 procent.

Grupperna i Vasa har mest enspråkiga yttranden, sammanlagt 27 stycken, vilket är 71,1 procent av de kodväxlade yttrandena i Vasa. Grupp Vasa 4 har sammanlagt 16 enspråkiga yttranden, det vill säga 84,2 procent av yttrandena är enspråkiga, vilket är den största andelen av alla grupperna. I diskussionen deltar några elever som använder mycket finska under inspelningen trots lärarens uppmaningar att använda svenska. I

exempel 7 finns ett långt utdrag från diskussionen i gruppen Vasa 8 i årskurs 6, där elevernas yttranden är mest enspråkiga.

- Ex. 7   Läraren: [kom ihåg att] använda svenska
- Elev: [SKRATT]
- Elev:[växterna]
- Elev:[(xxx)]
- Elev: [växter]
- Elev: växer ej växter
- Elev: växterna växer
- Elev: mmm
- Elev: [(xxx)]
- Elev: [(SKRATT)]
- Elev: **sitte** vattendragen **niinku** is [smälter] (sv. sedan, liksom)
- Elev: [smälter]
- Elev: [smälter]
- Elev: i- isen smälter sen vatten stiger
- Elev: [vattnet (xxx)]
- Elev: [marken]
- Elev: [marken blir] fuk- fuktigare och grönare
- Elev: fukta
- Elev: fuktigare
- Elev: [**niinku**] (sv. liksom)
- Elev: [Huhta- jä: Huhtakari]
- Elev: **pehmeemmäks** [**sellaseks**] **inhottavaks** (sv. mjukare sådan äcklig)
- Elev: [**semnoseks**] (sv. sådan)
- Elev: [**ku vesihän**] (sv. eftersom vatten)
- Elev: [fuktigare **ja**] (sv. och)
- Elev: [**ime**] (sv. sug)
- Elev: [(blötare)]
- Elev: **mikä** (sv. vad)

Elev: (blötare)

Elev: ok

Elev: **siistii** (sv. häftigt)

Elev: **ja sitte** vädret är mulet (xxx) (sv. och sedan)

Elev: **hä** (sv. vad)

Elev: och grått grått

Elev: **emmä ny tiedä että onko** [vår (xxx)] (sv. jag vet inte ifall det är)

Elev: [**ai sää**] (sv. menar du vädret)

Elev: och det blåsar

Elev: [**ja sitte**] (sv. och sedan)

Elev: [**onko**] (sv. är det)

Elev: **tulee kesä** (sv. det blir sommar)

Elev: [**onko** vårena] (sv. är)

Elev: [(blåsar mycket)]

Elev: **onko [tuola nytte** mörkt] (sv. är det nu där)

Elev: [**nii tuleeki kesä**] (sv. ja, det blir sommar)

Läraren: kom ihåg att använda svenska

Det finns sammanlagt 19 kodväxlade yttranden i exempel 7. Av dessa är 13 enspråkigt finska yttranden och endast 6 av de kodväxlade yttrandena är tvåspråkiga. Det finns även två yttranden av läraren som i båda yttrandena påminner eleverna om att tala svenska. Situationen är annorlunda i Åbo där 76,5 procent av yttrandena är tvåspråkiga och endast 23,5 procent av de kodväxlade yttrandena är enspråkiga.

Ex. 8

Elev: blommorna växer och det är jätte våt

Elev: och **asfaltti** kommer lite (sv. asfalt)

Elev: (xxx)

Elev: och **kuumaksi** (sv. het)

Elev: blommorna får mycket vatten

Elev: och gräsmattan **kärähtää** lite (sv. bränns)

I exempel 8 finns tre kodväxlade yttranden och alla av dem är tvåspråkiga. Det verkar som om eleverna i Åbo mera strävar efter att använda endast svenska i diskussionerna, än vad eleverna i Vasa gör. Dessa är ju förstås endast två exempel av de sammanlagt 29 diskussionerna.

4.2 Årskurs 6

Från årskurs 6 har jag också analyserat tio inspelningar och fördelningen mellan de tre städerna är den samma, alltså fyra inspelningar från Esbo och Vasa samt två från Åbo. I tabell 5 framgår det exakta antalet elevyttranden, yttranden som innehåller kodväxling samt procentandelen yttranden som innehåller kodväxling i årskurs 6.

Tabell 5. Antal elevyttranden och kodväxlade yttranden i årskurs 6

Grupp	Antal elevyttranden	Yttranden med kodväxling	%
Esbo 5	214	2	0,9
Esbo 6	109	0	0,0
Esbo 7	309	35	11,3
Esbo 8	90	1	1,1
Sammanlagt i Esbo	722	38	5,3
Vasa 5	468	11	2,4
Vasa 6	159	3	1,9
Vasa 7	125	32	25,6
Vasa 8	175	69	39,4
Sammanlagt i Vasa	927	115	12,4
Åbo 3	74	5	6,8
Åbo 4	102	9	8,8
Sammanlagt i Åbo	176	14	8,0
Sammanlagt	1825	167	9,1

Det finns sammanlagt 1825 elevyttranden i alla diskussioner i årskurs 6 och 167 av dem innehåller kodväxling. Som framgår i tabell 5 har grupperna i Vasa mest kodväxling i

sina diskussioner. Procentandelen visar att 12,4 procent av elevyttrandena i Vasa innehåller kodväxling. Grupperna Vasa 7 och Vasa 8 har kodväxlat mest om man tittar på alla diskussioner i mitt material. Grupperna i Esbo har kodväxlat minst i diskussionerna, bara 5,3 procent av alla elevyttrandena innehåller kodväxling. Det finns egentligen bara en grupp i Esbo, Esbo 7, som har kodväxlat mycket, till och med 11,3 procent av yttrandena innehåller kodväxling. I denna diskussion kodväxlade eleverna mycket då de sade någonting åt varandra. De frågade ofta varandra på finska vad olika ord heter på svenska.

I grupp Vasa 7 innehåller 25,6 procent av yttrandena kodväxling. Denna grupp hade svårt att komma igång med diskussionen. Eleverna var inte speciellt koncentrerade på uppgiften och vägrade att tala svenska. Grupp Vasa 8 har kodväxlat mest, 39,4 procent av deras yttranden innehåller kodväxling. I grupp Vasa 8 använde eleverna mycket finska sinsemellan då de planerade presentationen. Då eleverna diskuterade med varandra hade de mycket svårt att hålla sig till svenskan fastän läraren uppmuntrade dem att tala svenska flera gånger under diskussionens gång. Gruppen Vasa 8 hade också svårt att diskutera som en grupp. De bildade två grupper där flickorna talade tillsammans och pojkarna talade tillsammans. Det blev mycket talande på varandra vilket gjorde lyssnandet ganska utmanande. Själva presentationen gick mycket bra för gruppen, de talade svenska under hela presentationens gång och kodväxlade inte.

Det finns alltså stora skillnader i andelen kodväxlade yttranden mellan de olika grupperna i årskurs 6. Det finns en grupp, Esbo 6, som inte alls har kodväxlat i inspelningen och dessutom har eleverna i grupp Esbo 8 kodväxlat bara en gång. Däremot har grupperna Vasa 7 och Vasa 8 kodväxlat betydligt mera, 25,6 respektive 39,4 procent av yttrandena.

I tabell 6 förevisas antalet och andelen en- och tvåspråkiga yttranden i diskussionerna i årskurs 6.

Tabell 6. Antal och andel en- och tvåspråkiga yttranden i årskurs 6

Grupp	Yttranden med kodväxling	Enspråkiga yttranden	%	Tvåspråkiga yttranden	%
Esbo 5	2	1	50,00	1	50
Esbo 6	0	0	0,00	0	0
Esbo 7	35	22	62,90	13	37,1
Esbo 8	1	0	0,00	1	100
Sammanlagt i Esbo	38	23	60,50	15	39,5
Vasa 5	11	6	54,50	5	45,5
Vasa 6	3	3	100,00	0	0
Vasa 7	32	14	43,75	18	56,25
Vasa 8	69	42	60,90	27	39,1
Sammanlagt i Vasa	115	65	56,50	50	43,5
Åbo 3	5	2	40,00	3	60
Åbo 4	9	7	77,80	2	22,2
Sammanlagt i Åbo	14	9	64,30	5	35,7
Sammanlagt	167	97	58,10	70	41,9

Det finns alltså 167 kodväxlade yttranden i årskurs 6. Av de kodväxlade yttrandena finns det mera enspråkiga yttranden. Antalet enspråkiga yttranden i årskurs 6 är 97 stycken, vilket är 58,1 procent av alla kodväxlade yttranden. Antalet tvåspråkiga yttranden är 70 stycken, det vill säga 41,9 procent av de kodväxlade yttrandena är tvåspråkiga. Andelen enspråkigt finska yttranden är störst i Åbo, 64,3 procent av de kodväxlade yttrandena är enspråkiga. I Esbo är andelen enspråkiga yttranden 60,5 procent och i Vasa är andelen enspråkiga yttranden minst, 56,5 procent av alla kodväxlade yttranden.

4.3 Årskurs 9

Från årskurs 9 har jag analyserat 9 inspelningar. I materialet finns det tre inspelningar från Esbo, fyra från Vasa och två inspelningar från Åbo. I tabell 7 förevisas antalet elevyttranden och yttranden som innehåller kodväxling samt andelen kodväxlade yttranden i årskurs 9 i städerna Esbo, Vasa och Åbo.

Tabell 7. Antal elevyttranden och kodväxlade yttranden i årskurs 9

Grupp	Antal elevyttranden	Yttranden med kodväxling	%
Esbo 9	194	7	3,6
Esbo 10	255	5	2,0
Esbo 11	260	7	2,7
Sammanlagt i Esbo	709	19	2,7
Vasa 9	129	20	15,5
Vasa 10	97	17	17,5
Vasa 11	200	13	6,5
Vasa 12	188	10	5,3
Sammanlagt i Vasa	614	60	9,8
Åbo 5	201	13	6,5
Åbo 6	233	15	6,5
Sammanlagt i Åbo	434	28	6,5
Sammanlagt	1757	107	6,1

Det finns sammanlagt 1757 elevyttranden i diskussionerna i årskurs 9. I årskurs 9 har eleverna kodväxlat sammanlagt i 107 yttranden. Procentandelen visar att 6,1 procent av yttrandena innehåller kodväxling. Det som verkar intressant är att diskussionerna i Esbo innehåller mest elevyttranden men däremot innehåller yttrandena minst kodväxling. I diskussionerna i Esbo finns endast 19 yttranden som innehåller kodväxling, med andra ord endast 2,7 procent av yttrandena innehåller kodväxling.

I Åbo finns 434 elevyttranden varav det i 28 yttranden finns kodväxling, vilket är 6,5 procent av alla elevyttranden. Mest har eleverna kodväxlat i Vasa i årskurs 9. Totalt 9,8 procent av alla elevyttranden i Vasa innehåller kodväxlade element. Det finns dock en stor variation i andelen av kodväxlade yttranden i Vasa, 5,3–17,5 procent. Alla diskussioner i årskurs 9 innehåller kodväxling.

I tabell 8 förevisas antalet och andelen en- och tvåspråkiga yttranden i diskussionerna i årskurs 9.

Tabell 8. Antal och andel en- och tvåspråkiga yttranden i årskurs 9

Grupp	Yttranden med kodväxling	Enspråkiga yttranden	%	Tvåspråkiga yttranden	%
Esbo 9	7	0	0	7	100
Esbo 10	5	1	20	4	80
Esbo 11	7	4	57,1	3	42,9
Sammanlagt i Esbo	19	5	26,32	14	73,68
Vasa 9	20	9	45	11	55
Vasa 10	17	14	82,4	3	17,6
Vasa 11	13	6	46,2	7	53,8
Vasa 12	10	6	60	4	40
Sammanlagt i Vasa	60	35	58,3	25	41,7
Åbo 5	13	5	38,5	8	61,5
Åbo 6	15	8	53,3	7	46,7
Sammanlagt i Åbo	28	13	46,4	15	53,6
Sammanlagt	107	53	49,5	54	50,5

Det finns sammanlagt 107 kodväxlade yttranden i årskurs 9. Det finns nästan lika stort antal en- och tvåspråkiga yttranden, 53 respektive 54. Sammanlagt 49,5 procent av alla kodväxlade yttranden är enspråkiga och 50,5 procent är tvåspråkiga. Det finns endast en grupp, Esbo 9, som har bara tvåspråkiga yttranden i sina kodväxlade yttranden. Alla

andra grupper har både en- och tvåspråkiga yttranden. I årskurs 9 finns mest enspråkiga yttranden i Vasa, 58,3 procent av de kodväxlade yttranden i Vasa är enspråkiga. I Esbo är andelen enspråkiga yttranden minst, endast 26,3 procent av de kodväxlade yttrandena i Esbo är enspråkiga. De största variationerna i andelen en och tvåspråkiga yttranden finns i grupp Esbo 9, Esbo 10 och Vasa 10. Alla andra grupper visar mer jämna resultat mellan en- och tvåspråkiga yttranden.

4.4 Jämförelse

I avsnitten 4.1–4.3 har jag räknat antalet elevyttranden, procentandelen i fråga om de kodväxlade yttrandena samt antalet en- och tvåspråkiga yttranden i varje diskussion i mitt material. Jag hade sammanlagt 29 inspelningar att undersöka. Sammanlagt 27 av 29 diskussioner innehåller kodväxling. I tabell 9 förevisas procentandelen kodväxling i elevyttranden i olika årskurser.

Tabell 9. Jämförelse av andelen kodväxlade yttranden i årskurs 3, 6 och 9

Stad	Åk 3 (%)	Åk 6 (%)	Åk 9 (%)
Esbo	4,5	5,3	2,7
Vasa	7,1	12,4	9,8
Åbo	12,9	8	6,5
Sammanlagt	7,3	9,1	6,1

Resultaten visar att eleverna i årskurs 6 har kodväxlat mest av alla årskurser. 9,1 procent av diskussionerna i årskurs 6 innehåller kodväxling. I årskurs 6 finns också de enskilda grupper som har kodväxlat mest. Minst har eleverna kodväxlat i årskurs 9, där 6,1 procent av yttrandena innehåller kodväxling. Grupperna i årskurs 3 har kodväxlat i 7,3 procent av yttrandena. Mitt antagande visade sig alltså korrekt. Jag antog att mest kodväxling finns i de lägre årskurserna 3 och 6. Orsaker till att eleverna har kodväxlat

mera på de lägre årskurserna kan vara många. En orsak kan vara att eleverna i de lägre årskurserna ännu har luckor i det svenska språket och fyller sina luckor i språket med kodväxling. En annan orsak kan vara att eleverna använder kodväxling som kommunikationsstrategi och specificerar sitt språk enligt samtalspartner. I exemplen 9 och 10 förevisas utdragen från diskussioner i årskurs 3 där eleverna fyller sina luckor i språket med hjälp av kodväxling.

Ex. 9   Elev: få – [glar]
                   Lärare: [mm] vilka
                   Elev: svanar
                   Elev: och där flyttar ankorna
                   SKRATT
                   Lärare: mmm
                   Elev: fiskmåsen
                   SKRATT
                   Elev: finns det andra såna då
                   Elev: **sorsa** (sv. and)
                   Lärare: vad är det
                   Elev: det är finska
                   Lärare: nå vad är det för nånting
                   Elev: nå jag minns inte vad

Ex. 10   Elev: [vattendragen]
                   Elev: vad är det
                   Läraren: fundera
                   Elev: aa den är **vesiputous** (sv. vattenfall)
                   Elev: nej det är vattenfall
                   Elev: ää är det när
                   Elev: **virta** (sv. ström)
                   Läraren: jag svarar inte fråga varandra
                   Elev: **puro varmaan** (sv. kanske en bäck)

Elev: det gå

Elev: isen smälter

Elev: djurarna kan dricka fr-från vattendragen i skogen

I exempel 9 finns det ett kodväxlat yttrande ”sorsa”. Eleven minns inte vad ordet är på svenska och kodväxlar det på finska. Eleverna använder ordet ”sorsa” även senare i diskussionen då de håller på med presentationen. I exempel 10 finns det sammanlagt tre kodväxlade yttranden. Det finns ett tvåspråkigt yttrande, ”aa den är vesiputous” och två enspråkigt finska kodväxlade yttranden, ”virta” samt ”puro varmaan”. Alla dessa tre kodväxlade yttranden är kring stimulusordet *vattendragen*. Eleverna vet inte vad ordet *vattendragen* betyder, och försöker gissa vad ordet är på finska och frågar varandra och läraren.

I tabell 10 har jag samlat ihop antalet elevyttranden, antalet kodväxlade yttranden samt procentandelen kodväxlade yttranden från de olika städerna och årskurserna. Procentandelen visar hur mycket eleverna har kodväxlat i diskussionerna, det vill säga hur stor andel yttranden i diskussionerna som innehåller kodväxling.

Tabell 10. Jämförelse av andelen kodväxlade yttranden i städerna Esbo, Vasa och Åbo

Årskurs	Antal elevyttranden	Antal kodväxlade yttranden	%
Esbo åk 3	508	23	4,5
Esbo åk 6	722	38	5,3
Esbo åk 9	709	19	2,7
Sammanlagt Esbo	1939	80	4,1
Vasa åk 3	532	38	7,1
Vasa åk 6	927	115	12,4
Vasa åk 9	614	60	9,8
Sammanlagt Vasa	2073	213	10,3
Åbo åk 3	264	34	12,9
Åbo åk 6	176	14	8
Åbo åk 9	434	28	6,5
Sammanlagt Åbo	874	76	8,7

Mest har eleverna kodväxlat i Vasa, där 10,3 procent av yttrandena i diskussionerna innehåller kodväxling. Resultaten visade samma trend även i min kandidatavhandling. Då undersökte jag bara årskurs 6 men resultatet var det samma, eleverna kodväxlar mest i Vasa. Nästan lika mycket har eleverna kodväxlat i Åbo. 8,7 procent av yttrandena i diskussionerna i Åbo innehåller kodväxling. I Esbo har grupperna kodväxlat klart mindre än i Vasa eller Åbo. Endast 4,1 procent av yttrandena innehåller kodväxling i Esbo. Båda de två grupper som inte hade kodväxlat under diskussionerna kommer från Esbo. Grupperna är Esbo 3 från årskurs 3 och Esbo 6 från årskurs 6 (se tabell 3 och 5). Dessutom finns det flera grupper från Esbo som har kodväxlat endast några yttranden i sina diskussioner. Till exempel grupp Esbo 8 har kodväxlat endast ett yttrande (se tabell 5) och grupp Esbo 5 har kodväxlat bara två gånger under sin diskussion (se tabell 5).

Varför är då kodväxling i Vasa mer allmän än i andra städer? Vasa som stad är tvåspråkig och eleverna är vana att använda sina båda inhemska språk under dagarna.

Det kan vara en orsak till att eleverna i Vasa kodväxlar mycket. I diskussionerna har eleverna specificerat sitt tal enligt samtalspartner, det vill säga ofta då de kodväxlade var samtalspartnern en annan elev. Mera om specificering av samtalspartner finns i kapitel 5.

Antalet en- och tvåspråkiga kodväxlade yttranden är fördelat så att det finns 195 enspråkiga yttranden och 174 tvåspråkiga yttranden. I årskurserna 3 och 9 finns det lite mera tvåspråkiga kodväxlade yttranden men i årskurs 6 är antalet enspråkiga yttranden märkbart större. Ifall man jämför hela materialet så finns det mest enspråkiga yttranden i Vasa av de kodväxlade yttrandena. Det förvånade mig lite eftersom jag hade tänkt att i Vasa skulle det finnas mera tvåspråkiga yttranden än enspråkiga. Vasa är en tvåspråkig stad och eleverna borde vara vana vid att använda sina två språk parallellt. Efter att jag hade lyssnat på inspelningar från Vasa fick jag ändå en känsla att eleverna i Vasa inte var så motiverade för uppgiften och använde därför mycket finska under diskussionerna. Detta gäller förstås inte alla grupper i Vasa. Som jag redan tidigare har nämnt så i synnerhet i årskurs 6 hade grupperna Vasa 7 och Vasa 8 detta problem.

5 SPECIFICERING AV SAMTALSPARTNER INOM DE KODVÄXLADE YTTTRANDENA

I detta kapitel diskuteras elevernas specificering av sitt tal enligt samtalspartner. Det betyder att eleven genom kodväxling växlar till det andra språket och signalerar att hans/hennes yttrande är avsett för den person som talar detta språk. Som grund för min undersökning använder jag Berglunds doktorsavhandling *Ett barns interaktion på två språk*. Berglund har undersökt bland annat orsaker till det tvåspråkiga barnets kodväxling. Hennes resultat visade att den mest frekventa orsaken till att studiens informant kodväxlar är att han specificerar sitt tal enligt samtalspartner. I Berglunds undersökning växlade informanten sitt tal enligt mamma, pappa, tvåspråkig kompis Anna samt dagmamma och resultatet visade tydliga kodväxlingsfall enligt samtalspartner. (Berglund 2008) Det är intressant att se ifall resultatet är liknande i min undersökning.

Jag har fyra kategorier i min undersökning. Mina kategorier enligt samtalspartner är *lärare*, *elev*, *skolgrupp* och *ingen specifik samtalspartner*. I mitt material är elevernas tal riktat till antingen andra elever i gruppen, lärare eller skolgruppen i södra Sverige dit presentationen skall skickas. I kategorin *ingen specifik samtalspartner* har jag placerat övriga kodväxlade yttranden som inte är riktade till andra elever, lärare eller skolgrupp.

I några fall var det utmanande att dra gränsen mellan dessa kategorier. Därför har jag valt att beskriva mina kategorier med hjälp av några exempel:

- Ex. 11   Lärare: finns det andra såna då
                      Elev: **sorsa** (sv. and)
                      Lärare: vad är det
                      Elev: det är finska
                      Lärare: nå vad är det för nånting
                      Elev: nå jg minns inte vad
                      Lärare: [mm]   [fundera] på färgen kanske

Elev: [(xxx)] svårt (xxx)]

I exempel 11 presenteras ett utdrag från en diskussionen i en grupp i Vasa (Grupp Vasa 1). Läraren ställer en fråga till eleven och eleven svarar på finska. Elevens yttrande ”sorsa” är ett exempel på ett kodväxlat yttrande som är avsett för läraren.

I exempel 12 finns ett utdrag från diskussionen i grupp Åbo 6 i årskurs 9. Det är frågan om tre kodväxlade yttranden som är avsedda för de andra eleverna i gruppen.

- Ex. 12   Elev: och –vilka växter kommer det vilka är första blommor
- Elev: **mikä on leskenlehti** (sv. vad är hästhovsört)
- Elev: öö blåsippor
- Elev: aa blåsippor
- Elev: ja: och sedan
- Elev: **VISKAR (se on sininen)** (sv. den är blå)
- Elev: vad
- Elev: ingenting
- Elev: vad är det där gula blomman
- Elev: **voikukka** (sv. maskros)
- Elev: smör-blomma

De kodväxlade yttrandena som är avsedda för de andra eleverna i gruppen var oftast frågor eller viskade yttranden. Därför var det enklare att placera dem i rätt kategori. Det första kodväxlade yttrandet ovan i exempel 12 ”mikä on leskenlehti” är en fråga till andra elever i gruppen. De andra elever försöker hjälpa med en översättning, vilken dock blir fel översatt. Det andra kodväxlade yttrandet är en viskning ”se on sininen”. Det tredje kodväxlade yttrandet ”voikukka” är en kommentar till andra elever i gruppen. I detta utdrag försöker eleverna komma på namnen till de första blommor som kommer upp på våren.

I exempel 13 är det frågan om ett kodväxlat yttrande som är avsett för en skolgrupp i södra Sverige.

- Ex. 13   Elev: ja: och rubriken ska du också säga
- Elev: nu blir det vår i Finland okej **superkiva** vädret är mycket varmare nu det finns sol och plusgrader och solen skiner och det är plusgrader (sv. supertrevligt)
- SKRATT
- Elev: och Katri berättar marken
- Elev: ä: okej om det har varit snö eller is på marken så den smälter och det blir grönt
- Elev: gräs

Kodväxlade yttranden som är avsedda för skolgruppen i södra Sverige var överhuvud sällsynta. Detta utdrag är i början av presentationen som grupp Esbo 10 har påbörjat. Det andra yttrandet i exempel 13 är ett tvåspråkigt yttrande där det finns ett finskt ord ”superkiva”. Eleven är ivrig att börja den verkliga presentationen efter den långa planeringen och det verkar som att hon inte ens märkte att hon använde finska.

I exempel 14 beskrivs hurdana kodväxlade yttranden jag har placerat under kategorin *ingen specifik samtalspartner*.

- Ex. 14   Elev: det blir ju- jurdguppar
- Elev: och blåbär hallon mm korsbär och äppel apelsiner **eiku** ei apelsiner (sv. nej)
- Elev: människorna är ute
- Elev: alla öö **huvipuistot** öppnas (sv. nöjesparken)
- Elev: och sen vi har inte skorna på för
- Elev: män-människan kan öö klä på **vähemmän** (sv. mindre)
- Elev: shorts och (t-skjorta)

I exempel 14 finns sammanlagt tre kodväxlade yttranden. De är alla tvåspråkiga yttranden som inte är speciellt avsedda för någon specifik samtalspartner. De kodväxlade orden finns inne i meningar. Detta exempel är ett utdrag ur diskussionen i grupp Esbo 1 från årskurs 3. Eleverna planerar presentationen och alla säger sina

kommentarer i tur och ordning. I exempel 15 presenteras en likadan situation. Diskussionen är från grupp Åbo 1.

- Ex. 15   Elev: vädren kommer varmare
                     Elev: joo och sen det där snö smälter bort
                     Elev: och på morgonen (det är) lite kallt
                     Elev: och på öö natten öö jätte ö **valoisaa** (sv. ljust)
                     Elev: det regnar mycket
                     Elev: och när gå-går sova så är lite ännu **valoista** (sv. ljust)

I exempel 15 finns två kodväxlade yttranden ”valoisaa” (sv. ljust) och ”valoista” (sv. ljust). Det är frågan om en och samma elev som säger dessa två yttranden där kodväxling ingår. Yttrandena är båda tvåspråkiga och det verkar som om eleven inte kommer på vad ordet ”valoisa” är på svenska. Dessa kodväxlade yttranden har ingen specifik samtalspartner.

5.1 Elevernas specificering av samtalspartner i årskurs 3

I tabell 11 presenteras hur de kodväxlade yttrandena delas in i de olika valda kategorierna enligt samtalspartner i årskurs 3. Det finns sammanlagt 95 kodväxlade yttranden i årskurs 3; 23 i Esbo, 38 i Vasa och i Åbo finns det 34 kodväxlade yttranden.

Tabell 11. Kodväxlingssekvenser enligt specificering av samtalspartner åk 3

Grupp	Lärare	Elev	Skolgrupp	Ingen specifik samtalspartner
Esbo 1		2		4
Esbo 2		8	1	5
Esbo 3				
Esbo 4		3		
Sammanlagt i Esbo		13	1	9
Vasa 1	2	2		3
Vasa 2		2		2
Vasa 3		6		2
Vasa 4		16		3
Sammanlagt i Vasa	2	26		10
Åbo 1	1	7	1	13
Åbo 2		1		11
Sammanlagt i Åbo	1	8	1	24
Sammanlagt	3	47	2	43

Det finns två kategorier som har fått mest kodväxlade yttranden placerade under sig. Dessa två kategorier är *elev* och *ingen specifik samtalspartner*. Sammanlagt 47 stycken av de kodväxlade yttrandena i årskurs 3 är avsedda för en annan elev, det är hälften av alla yttranden. Till kategorin *ingen specifik samtalspartner* har jag placerat sammanlagt 43 kodväxlade yttranden. Det var frågan om sådana yttranden som inte kunde placeras under någon annan kategori. Oftast kommer de upp i en situation där eleverna planerar presentationen och alla säger sina kommentarer efter varandra.

Det är ovanligt att kodväxla när samtalspartnern är läraren eftersom språkbadseleverna är vana vid att de talar bara svenska med lärare. Endast 3 av yttrandena som är avsedda för läraren innehåller kodväxlade element. Mest ovanligt var att yttranden som är

avsedda för skolgruppen i Sverige innehåller kodväxling. Skolgruppen är målgruppen för presentationen och läraren har sagt i början av inspelningssituationen att skolklassen i södra Sverige inte förstår finska. Endast 2 kodväxlade yttranden kom under själva presentationen och var avsedda för skolgruppen.

5.2 Elevernas specificering av samtalspartner i årskurs 6

I årskurs 6 finns det 167 kodväxlade yttranden, vilket var det största antalet bland alla årskurser. Det finns 38 kodväxlade yttranden i Esbo, 115 i Vasa och 14 i Åbo. I tabell 12 presenteras hur de kodväxlade yttrandena har placerats under de olika kategorierna enligt samtalspartner i årskurs 6.

Tabell 12. Kodväxlingssekvenser enligt specificering av samtalspartner åk 6

Grupp	Lärare	Elev	Skolgrupp	Ingen specifik samtalspartner
Esbo 5		2		
Esbo 6				
Esbo 7	2	22	2	9
Esbo 8		1		
Sammanlagt i Esbo	2	25	2	9
Vasa 5		4		7
Vasa 6		3		
Vasa 7	1	17		14
Vasa 8		49		20
Sammanlagt i Vasa	1	73		41
Åbo 3		2		3
Åbo 4	2	6		1
Sammanlagt i Åbo	2	8		4
Sammanlagt	5	106	2	54

Även i årskurs 6 är den dominerande kategorin *elev*. Sammanlagt 106 av de yttranden som innehåller kodväxling är avsedda för andra elever i gruppen, det är över hälften av alla kodväxlade yttranden i årskurs 6. Resultatet för årskurs 6 ser ganska likadant ut som resultatet i årskurs 3. Så gott som en tredjedel av de kodväxlade yttrandena placerade sig under kategorin *ingen specifik samtalspartner*, sammanlagt 54 stycken. De yttranden som är avsedda för läraren som innehåller kodväxling är 5 stycken. Av de kodväxlade yttrandena är 2 avsedda för skolgruppen i södra Sverige.

5.3 Elevernas specificering av samtalspartner i årskurs 9

I årskurs 9 har jag analyserat 9 inspelningar. Det finns sammanlagt 107 kodväxlade yttranden i inspelningarna, 19 av dessa yttranden finns i Esbo, 60 i Vasa och 28 yttranden i Åbo. I följande tabell presenteras hur de kodväxlade yttrandena har placerat sig enligt samtalspartner i årskurs 9.

Tabell 13. Kodväxlingssekvenser enligt specificering av samtalspartner åk 9

Grupp	Lärare	Elev	Skolgrupp	Ingen specifik samtalspartner
Esbo 9		1		6
Esbo 10		2	1	2
Esbo 11		6		1
Sammanlagt i Esbo		9	1	9
Vasa 9	2	10	2	6
Vasa 10		15		2
Vasa 11	1	10		2
Vasa 12		7		3
Sammanlagt i Vasa	3	42	2	13
Åbo 5		5	1	7
Åbo 6		12		3
Sammanlagt i Åbo		17	1	10
Sammanlagt	3	68	4	32

Den kategori som har fått mest kodväxlade yttranden under sig är *elev*. Sammanlagt 68 kodväxlade yttranden var avsedda för andra elever i gruppen, vilket är lite över hälften av alla kodväxlade yttranden. Av de kodväxlade yttrandena var 32 stycken sådana som inte kunde placeras under någon annan kategori än *ingen specifik samtalspartner*. I årskurs 9 har eleverna kodväxlat i de yttranden som var avsedda för skolgruppen 4 gånger. För denna årskurs var det största antalet ifall man tittar på alla årskurser. Sammanlagt 3 stycken av de kodväxlade yttrandena var avsedda för läraren.

5.4 Jämförelse

Jag antog att mest kodväxling finns det i de yttranden som är avsedda för de andra eleverna i gruppen. Mitt antagande visar sig vara korrekt eftersom kategorin *elev* samlade mest yttranden i alla årskurser. Hela fördelningen enligt mina kategorier framgår i tabell 14.

Tabell 14. Fördelning mellan kategorier enligt samtalspartner i årskurs 3, 6 och 9

Årskurs	Lärare	Elev	Skolgrupp	Ingen specifik samtalspartner
3	3	47	2	43
6	5	106	2	54
9	3	68	4	32
Sammanlagt	11	221	8	129

Det framgår tydligt av tabell 14 att eleverna kodväxlar mest då de pratar med varandra. De kodväxlade yttranden som var avsedda för andra elever är 221 stycken. Språkbadsleverna har svenska som klassrumsspråk men använder ofta sitt modersmål sinsemellan. Eleverna är vana vid att använda finska då de kommunicerar med varandra så det kan ibland vara utmanande att byta språket till svenska under lektionerna. Enligt dessa siffror kan man påstå att det är vanligt och populärt att specificera sitt tal enligt samtalspartner hos språkbadslever.

Undersökningen visar även att benägenheten att kodväxla är liten ifall samtalspartnern är läraren. Språkbadslärare har endast en språklig roll och de använder endast svenska med eleverna. Endast 11 kodväxlade yttranden var avsedda för läraren. Minst har eleverna kodväxlat då de har hållit på med presentationen, det vill säga då målgruppen för talandet har varit skolgruppen i södra Sverige. I flera inspelningar uppmuntrade

läraren eleverna att använda svenska före de började sin presentation. Lärarna betonade att målgruppen inte förstår finska och att hela presentationen skall ges på svenska språket. Det kan vara en orsak till att det finns så lite kodväxling i de yttranden som är avsedda för skolgruppen. Samtidigt visar resultaten att eleverna kan hålla sig till enbart ett språk när de är medvetna om att målgruppen inte behärskar det språk de kodväxlar till. Endast åtta stycken av de kodväxlade yttranden var avsedda för skolgruppen i södra Sverige. Det som är överraskande är att kategorin *ingen specifik samtalspartner* har till och med 129 kodväxlade yttranden under sig. Det är nästan en tredjedel av alla kodväxlade yttranden.

När man jämför resultatet mellan de tre årskurserna kan man inte se stora skillnader. Kategorin *elev* samlade mest kodväxlade yttranden i alla årskurser och kategorin *ingen specifik samtalspartner* hade näst mest kodväxlade yttranden under sig. Kategorin *skolgrupp* hade minst kodväxlade yttranden i årskurs 3 och 6, men i årskurs 9 fanns det ett kodväxlat yttrande mera i kategorin *skolgrupp* än *lärare*.

I tabell 15 framgår hur de kodväxlade yttranden har fördelat sig enligt samtalspartner i städerna Esbo, Vasa och Åbo.

Tabell 15. Fördelning mellan kategorier enligt samtalspartner i Esbo, Vasa och Åbo

Stad	Lärare	Elev	Skolgrupp	Ingen specifik samtalspartner
Esbo	2	47	4	27
Vasa	6	141	2	64
Åbo	3	33	2	38
Sammanlagt	11	221	8	129

Resultatet visar en likadan trend även om man jämför mellan städerna. I Esbo har eleverna kodväxlat mest när samtalspartnern har varit en annan elev, 47 av de kodväxlade yttranden var avsedda för de andra eleverna i gruppen. Sammanlagt 27 kodväxlade yttranden i Esbo hade ingen specifik samtalspartner. Det som skiljer Esbo från Vasa och Åbo är att i Esbo har eleverna kodväxlat mera när målgruppen har varit skolklass än lärare. Både i Vasa och Åbo har eleverna kodväxlat mera när samtalspartnern har varit lärare.

Även i Vasa har eleverna kodväxlat mest när samtalspartner har varit en annan elev, 141 kodväxlade yttranden var avsedda för de andra eleverna i gruppen. Totalt 64 stycken av de kodväxlade yttranden hade ingen specifik samtalspartner i Vasa. Endast i Åbo har eleverna kodväxlat mest då det inte har varit någon specifik samtalspartner. I Åbo har eleverna kodväxlat i 38 yttranden då det inte har varit någon specifik samtalspartner och i 33 yttranden då samtalspartnern har varit en annan elev.

Största delen av de kodväxlade yttranden som är avsedda för andra elever i gruppen är enspråkigt finska yttranden. Det fanns endast i några diskussioner yttranden som var tvåspråkiga då samtalspartner var en annan elev. Mina resultat visar att kodväxling fungerar mera som kommunikationsstrategi och inte brist på språkbehärskning. En dominerande orsak till elevernas kodväxling i mitt material är just elevernas specificering av sitt tal enligt samtalspartner.

Raija Berglund fick som resultat i sin doktorsavhandling att de mest typiska personspecificerande kodväxlingarna hos hennes informant är en befallning eller en begäran som riktas på finska till informantens mamma. Även en i imperativ form framställd kodväxling som innehåller utrop är en typisk personspecificerande kodväxling hos hennes informant. (Berglund 2008: 214) Jag märkte likadana drag även i mina resultat. I exempel 16 presenteras ett utdrag från diskussionen i grupp Åbo 4.

Ex. 16   Elev: SKRATT
                    Elev: (**hiljaa**) (sv. tyst)
                    Elev: [FNITTER]

Elev: [alltså ska jag fråga]

Elev: [FNITTER]

Läraren: [till exempel]

Elev: [SKRATT]

Det är frågan om ett yttrande som är avsett för en annan elev i gruppen. Elevens yttrande "hiljaa" (sv. tyst) är ett kodväxlat utrop. Likadana kodväxlade utrop finns även flera i mitt material. I exempel 17 förevisas ett utdrag från inspelningen i grupp Vasa 8.

- Ex. 17   Elev: (vill du) säga de här
Elev: [(xxx)]
Elev: [**mitä** Niki] Niki (sv. vad)
Elev: **mitä** (sv. vad)
Elev: **sä sanot** växterna **ja** människorna (sv. du säger; och)

Det sista yttrandet i exemplet 17 "sä sanot växterna ja människorna" är ett tvåspråkigt kodväxlat yttrande där det finns en befallning. En elev befäller en annan elev att tala om växter och människor i presentationen. Även dylika kodväxlade yttranden finns flera i mitt material.

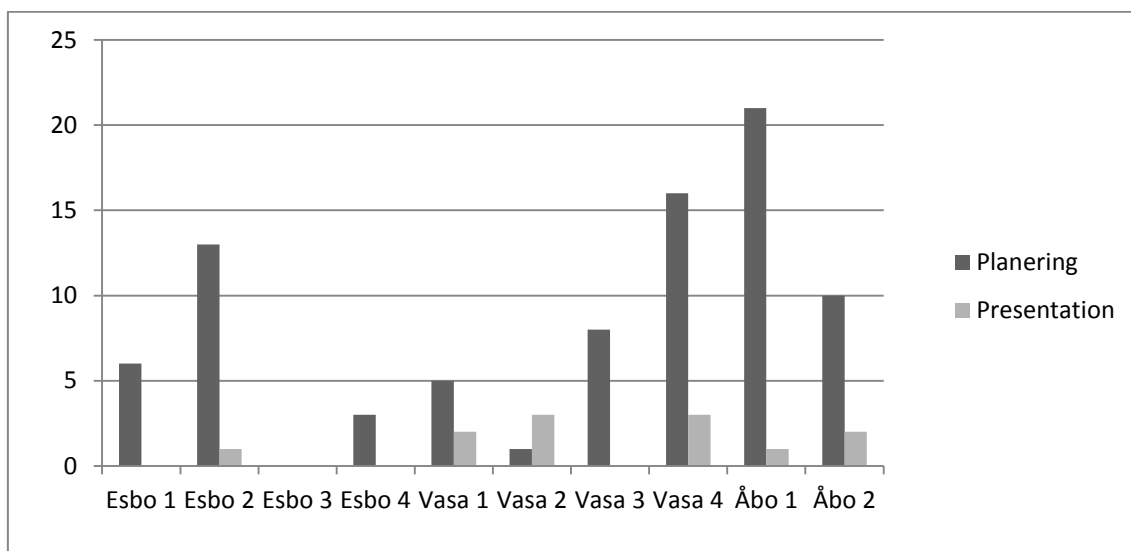
6 ELEVERNAS KODVÄXLING I OLIKA SEKVENSER

I detta kapitel undersöker jag i vilka sekvenser eleverna kodväxlar under inspelningarna. Jag har delat inspelningarna i två delar; sekvenser. I den första sekvensen diskuterar eleverna presentationen och planerar vad de skall säga i själva presentationen. Den omfattar inspelningens första och mittersta del. Den andra sekvensen innehåller själva presentationen som är riktad till en skolklass i södra Sverige. Den omfattar inspelningens andra del, slutet av inspelningen. Början av inspelningen, där läraren ger instruktioner till eleverna har jag inte beaktat i min undersökning. Den andra sekvensen *presentation* är märkbart kortare del i diskussionen än den första sekvensen *planering*. Presentationens andel varierar mycket mellan diskussionerna, i största delen av diskussionerna varar den ca 1–4 minuter.

Jag har undersökt i vilken sekvens eleverna kodväxlar mera. Jag är alltså intresserad av att veta ifall det förekommer mera kodväxling då eleverna planerar presentationen eller då de håller på med själva presentationen. Jag antar att mera kodväxling finns i den första sekvensen då eleverna planerar sin presentation. Jag har valt att presentera resultatet kvantitativt med hjälp av figurer.

6.1 Elevernas kodväxling enligt sekvens i årskurs 3

I årskurs 3 har jag undersökt 9 inspelningar. Materialet omfattar 10 inspelningar men det finns en grupp (Esbo 3) som inte alls har kodväxlat. Resultatet presenteras i figur 2. Det finns två pelare i figuren, den ena visar sekvensen *planering* och den andra sekvensen *presentation*. På x-axeln finns alla grupper som är med i materialet.

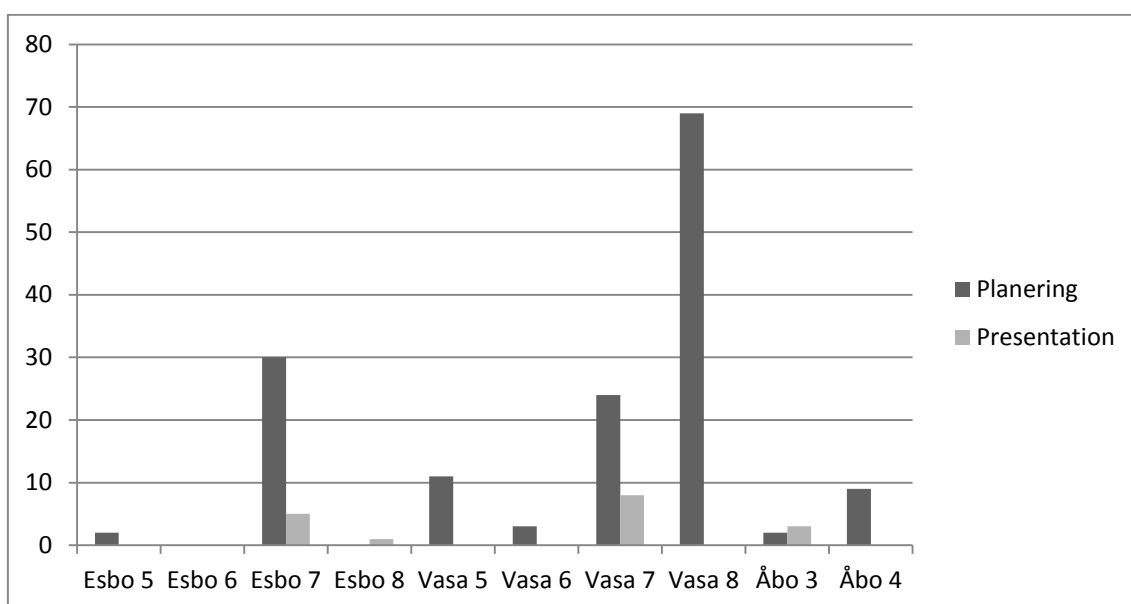

Figur 2. Kodväxling enligt sekvens i årskurs 3

Det framgår tydligt i figur 2 att mest kodväxling finns det i den första sekvensen, det vill säga när eleverna planerar presentationen. Resultatet är ytterst entydigt. I tre inspelningar har det inte alls förekommit kodväxling i sekvens två, när eleverna har hållit på med presentationen. Dessa grupper utgör Esbo 1, Esbo 4 och Vasa 3. Endast en grupp har kodväxlat mera i den andra sekvensen då de har haft presentationen. Grupp Vasa 2 har kodväxlat tre gånger under presentationen och endast en gång under planeringen. Alla andra grupper har kodväxlat betydligt mera under den första sekvensen, det vill säga under planeringen.

6.2 Elevernas kodväxling enligt sekvens i årskurs 6

Det finns även en grupp (Esbo 6) i årskurs 6 som inte har kodväxlat under inspelningen. Den gruppen har jag inte med i denna analys. Således finns det nio inspelningar från årskurs 6 som jag kommer att analysera i detta avsnitt. I figur 3 framgår indelningen i de två olika sekvenserna i årskurs 6.

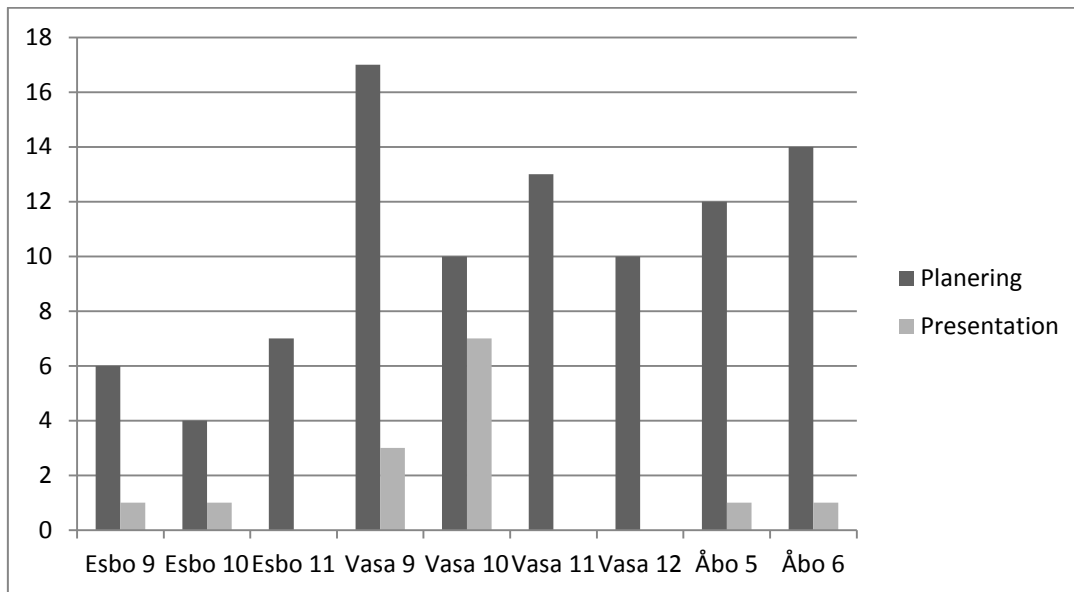

Figur 3. Kodväxling enligt sekvens i årskurs 6

Det finns fem grupper (Esbo 5, Vasa 5, Vasa 6, Vasa 8 och Åbo 4) som inte har kodväxlat under den andra sekvensen då de har haft sin presentation. Det finns tre grupper (Esbo 7, Vasa 7 och Åbo 3) som har kodväxlat under båda sekvenserna. En grupp (Åbo 3) har kodväxlat tre gånger under presentationen och två gånger under planering, det vill säga de har kodväxlat mera under andra sekvensen. Det finns en grupp (Esbo 8) i årskurs 6 som inte alls har kodväxlat i den första sekvensen men de har kodväxlat en gång i den andra sekvensen.

6.3 Elevernas kodväxling enligt sekvens i årskurs 9

Från årskurs 9 har jag analyserat sammanlagt nio inspelningar. Eleverna har kodväxlat i alla nio inspelningar. I figur 4 presenteras indelningen i de två kategorierna *planering* och *presentation* i årskurs 9.

Figur 4. Kodväxling enligt sekvens i årskurs 9

I årskurs 9 finns det tre grupper som har kodväxlat endast i den första sekvensen, när de har planerat presentationen. Dessa tre grupper är Esbo 11, Vasa 11 och Vasa 12. Alla andra sex grupper har kodväxlat i båda sekvenserna. Analysen visar dock liknande resultat som i årskurserna 3 och 6. Det finns tydligt mera kodväxling i den första sekvensen, då eleverna har diskuterat med varandra och planerat presentationen. Ingen grupp i årskurs 9 har kodväxlat mera i den andra sekvensen. Grupp Vasa 10 visar lite annorlunda resultat jämfört med andra grupper i årskurs 9. Grupp Vasa 10 har kodväxlat tio gånger då de har planerat och sju gånger då de har presenterat, det är största antalet kodväxling i den andra sekvensen i årskurs 9.

6.4 Jämförelse

Mitt hela material omfattar alltså 29 inspelningar, men eftersom det finns två inspelningar utan kodväxling har jag inte alls beaktat dem i kapitel 6. I tabell 16 presenteras hur de kodväxlade yttrandena har fördelat sig enligt de två sekvenserna i årskurserna 3, 6 och 9.

Tabell 16. Jämförelse mellan de tre årskurserna i fråga om kodväxling enligt sekvenserna *planering* och *presentation*

Årskurs	Planering	Presentation	Planering %	Presentation %
Åk 3	83	12	87,37	12,63
Åk 6	150	17	89,82	10,18
Åk 9	93	14	86,92	13,08
Sammanlagt	326	43	88,35	11,65

Resultatet visar att det finns betydligt mer kodväxlade yttranden i den första sekvensen, det vill säga när eleverna har planerat presentationen. Totalt 326 av de kodväxlade yttrandena finns under sekvensen *planering*, det är 88,35 procent av de kodväxlade yttrandena. Sammanlagt 43 stycken, 11,65 procent av de kodväxlade yttrandena finns under sekvensen *presentation*. Det är enligt mig ändå ett ganska stort antal kodväxlade yttranden i den andra sekvensen. Jag hade väntat mig att det inte skulle finnas så många kodväxlade yttranden i denna sekvens eftersom målgruppen för presentationen är en skolklass i södra Sverige. Eleverna visste att eleverna i Sverige inte kan finska och lärarna hade i flera inspelningar påmint eleverna att använda endast svenska under presentationen.

Resultatet visar likadana drag om man jämför mellan de tre årskurserna. Det finns variation mellan 86,92 procent i årskurs 9 till 89,82 procent i årskurs 6. Det är alltså frågan om endast 2,9 procents variation mellan alla årskurserna. I årskurs 6 har eleverna kodväxlat mest i den första sekvensen när de har planerat presentationen och minst i den andra sekvensen när de har haft själva presentationen, ifall man jämför mellan alla årskurser. Däremot i årskurs 9 har eleverna kodväxlat minst jämfört med andra årskurser under planeringen och mest under presentationen.

I tabell 17 presenteras resultatet för hur de kodväxlade yttrandena har fördelat sig i två sekvenser i de tre städerna.

Tabell 17. Jämförelse mellan de tre städerna i fråga om kodväxling enligt sekvenserna *planering* och *presentation*

Stad	Planering	Presentation	Planering %	Presentation %
Esbo	71	9	88,75	11,25
Vasa	187	26	87,79	12,21
Åbo	68	8	89,47	10,53

Resultatet är ännu mer jämnt ifall man jämför städerna med varandra. Variationen rör sig endast mellan 1,68 procent. I staden Åbo har eleverna kodväxlat mest under den första sekvensen, 89,47 procent av de kodväxlade yttrandena finns under kategorin *planering*. I Vasa har eleverna kodväxlat minst i den första sekvensen och mest i den andra sekvensen.

Mitt antagande var att eleverna kodväxlar mera i den första sekvensen när de planerar presentationen. Resultatet visar det samma, 88,35 procent av de kodväxlade yttrandena finns i den första sekvensen *planering*. Resultatet förvånar mig ändå litet eftersom jag inte hade väntat att det skulle finnas så mycket kodväxlade yttranden i sekvens två *presentation*. Det är alltså totalt 11,65 procent av yttrandena som finns i den andra sekvensen.

7 ELEVERNAS KODVÄXLING KRING DE OLIKA STIMULUSORDEN

I detta kapitel undersöker jag elevernas kodväxling kring de olika stimulusorden. Eleverna fick sex stimulusord i början av inspelningen som de fick använda som stöd i diskussionen. Stimulusorden är *vädret*, *marken*, *vattendragen*, *växterna*, *djuren* och *människan* (se figur 1). Jag är intresserad av att veta kring vilka stimulusord det finns mest kodväxling samt hur kodväxlingen skiljer sig kring stimulusorden. Jag antar att det finns mest kodväxling kring stimulusordet *vattendragen* eftersom ordet troligtvis är främmande för många elever. När eleverna inte riktigt vet vad ordet betyder, försöker de gissa och det kan orsaka mera kodväxling kring stimulusordet *vattendragen*. Jag har kvantitativt räknat antalet kodväxlade yttranden kring de olika stimulusorden. Jag presenterar resultatet med hjälp av tabeller och exempel.

I det följande ger jag ett exempel på kodväxlade yttranden kring de sex olika stimulusorden. Gränsdragningen var inte så klar i varje fall. I exempel 18 presenteras ett utdrag från diskussionen i grupp Vasa 3. Det finns ett exempel på ett kodväxlat yttrande kring stimulusord *vädret*.

- Ex. 18   Elev: har vi någonting om vädret
- Elev: det blir soligare
- Elev: jo jo det blir soligare och
- Elev: varmare
- Elev: varmare och och öö
- Elev: regnar mera
- Elev: [jo] kanske
- Elev: [mm]
- Elev: **sataaks talvella** (sv. regnar det på vintern)
- Elev: det regnar mera

I denna diskussion var det enkelt att definiera vilket stimulusord eleverna diskuterade. Genast i början av detta utdrag gör en av eleverna klart för de andra att därefter talas om vädret. I slutet av utdraget finns ett kodväxlat yttrande “sataaks talvella” (sv. regnar det på vintern). Det är frågan om ett enspråkigt finskt yttrande som är avsett för en annan elev i gruppen.

I exempel 19 diskuterar grupp Vasa 8 kring stimulusordet *marken*.

- Ex. 19   Elev: [marken]
- Elev: [marken blir] fuk – fuktigare och grönare
- Elev: fukta
- Elev: fuktigare
- Elev: [**niinku**] (sv. liksom)
- Elev: [Huhta- jä: Huhtakari]
- Elev: **pehmeemmäks** [**sellaseks**] **inhottavaks** (sv. mjukare sådan äcklig)
- Elev: [**semnoseks**] (sv. sådan)

Det finns totalt 3 kodväxlade yttranden kring stimulusordet *marken* i detta utdrag. Alla tre är enspråkigt finska yttranden. Inget av dessa yttranden är avsett för någon specifik samtalspartner. Även i denna diskussionen var det enkelt att märka att eleverna diskuterar om just marken.

I exempel 20 presenteras ett utdrag från diskussionen i grupp Åbo 5. I exemplet finns det kodväxling kring stimulusordet *vattendragen*.

- Ex. 20   Elev: vad är det där vattendragen jag har inte
- Elev: är det liksom det där när Österbotten de där åarna i Österbotten börjar – det blir massor med vatten i dem och så (börjar dem)
- Elev: [ahja:]
- Elev: [**vesiputous XXX**] (sv. vattenfall)

Elev: ja:

Elev: nå jag kan nog inte berätta något av

Elev: hur hör du – hör det där till det där våren

Elev: det det varje vår börjar det liksom

Elev: **[tulvia]** (sv. översvämma)

I exempel 20 finns det sammanlagt 2 kodväxlade yttranden. Det första “vesiputous” (sv. vattenfall) är ett enspråkigt yttrande på finska. Eleverna försöker komma på vad ordet vattendrag betyder. Det andra kodväxlade yttrandet är också ett enspråkigt finskt yttrande “tulvia” som betyder översvämma. Det var entydigt att dessa yttranden behandlade stimulusordet *vattendrag*.

Exempel 21 är ett lite längre utdrag från diskussionen i grupp Esbo 7. Eleverna diskuterar kring stimulusord *växterna*.

- Ex. 21
- Elev: ja: nå växterna
- Elev: [gräset börjar]
- Läraren: [xxx] speciella växter
- Elev: [SKRATT, VISKNING]
- Elev: [nå blommorna]
- Läraren: vilka blommor
- Elev: VISKAR tänk
- Elev: nå till exempel [kommer tulpaner]
- Elev: [FNITTER]
- Elev: eller något sånt
- Elev: krokus
- Läraren: aha
- Elev: och ganska många [just börjar ju så där]
- Elev: VISKAR **[mikä on valkovuokko]** (sv. vad är vitsippa)
- Elev: [VISKNING]

Elev: göra sitt vad det nu är trädgård

Elev: någon sånt

Elev: smörblomman börjar växa

Det finns endast ett kodväxlat yttrande i det här långa utdraget. Det är frågan om ett enspråkigt finskt yttrande som är avsett för de andra eleverna i gruppen. Eleven frågar viskande av andra ”mikä on valkovuokko” (sv. vad är vitsippa). Som det kan märkas i exempel 21 så hjälper läraren eleverna vidare i diskussionen med att ställa frågor till eleverna. Även i detta utdrag framgår det tydligt att diskussionen berör stimulusordet *växterna*.

Följande exempel är ett utdrag från inspelningen av grupp Åbo 1 där eleverna diskuterar kring *djuren*. (se exempel 22.)

- Ex. 22   Elev: ö de djur som har sovit på vintern ö så börjar leta efter mat
- Elev: ö och fåglarna får ägg i sin bo
- Elev: djuren vaknar av **vinterhorros** (sv. vinterdvala)
- Elev: fåglarnaö kan göra gammal kvist en bo
- Elev: fåglarna kommer till Finland

I exempel 22 finns ett kodväxlat yttrande som är tvåspråkigt. Ordet vinterdvala har blivit ”vinterhorros” i yttrandet ”djuren vaknar av vinterhorros”. I detta utdrag diskuterar eleverna kring djuren och i synnerhet kring fåglarna. I detta fall var det enkelt att märka vilket stimulusord eleverna diskuterar.

I exempel 23 presenteras en diskussion där eleverna talar om stimulusordet *människan*. Det är frågan om ett utdrag från diskussionen i grupp Esbo 9.

- Ex. 23   Elev: nå människan
- Elev: det är just det att dom blir gladare

Elev: också att kanske dom blir kanske ganska stressade också för det där

Elev: skolan är lite stressande men alla

Elev: men alla (xxx) vänta (xxx)

Elev: mm

Elev: och sen människorna börjar skriva till öö till dit **lehti** vad heter det (sv: tidning)

Elev: öö bladet

Elev: [Tidning]

Elev: [ää till tidningar]

I exempel 23 finns ett kodväxlat yttrande som är tvåspråkigt. Detta yttrande är inte avsett för någon specifik samtalspartner. Eleverna diskuterar om människornas humör på våren samt vad de brukar göra då våren kommer. En elev säger “och sen människorna börjar skriva till öö dit lehti vad heter det”, där ordet tidning är kodväxlat till ordet “lehti”.

Dessutom finns det flera sådana kodväxlade yttranden där diskussionen inte var kring stimulusorden. Sådana kodväxlade yttranden har jag placerat under kategorin *annat* (se avsnitt 7.4). I exempel 24 presenteras några sådana kodväxlade yttranden. Det är frågan om ett utdrag från diskussionen i grupp Vasa 4.

Ex. 24

Elev: VISKNING (XXX)

Elev: **pitääkö ne** (sv. måste de)

Elev: **en mä tiedä** (sv. jag vet inte)

ELEVERNA VISKAR NÅGONTING

SKRATT

Elev: VISKNING (XXX)

Elev: **no niin** (sv. så där ja)

Elev: **aurattaa** (sv. jag är full i skratt)

Elev: VISKNING (XXX)

Läraren: att det är roligt med våren det är säkert samma både här

och i sverige det kan jag inte tvivla på

SKRATT

Elev: **älä nyt koske siihen** (sv. rör inte på den nu)

Elev: [**siellä niinkuin**] (sv. där liksom)

Elev: [XXX]

Elev: där finns

Elev: våren är rolig vädret //

Det finns till och med 6 kodväxlade yttranden i detta utdrag. Alla dessa yttranden är avsedda för de andra eleverna i gruppen. Dessutom är alla kodväxlade yttranden i detta exempel enspråkigt finska yttranden. Detta utdrag är i början av inspelningen och eleverna försöker komma igång med diskussionen. De talar inte ännu i detta skede om något stimulusord utan kommer så småningom igång med planeringen av presentationen. Det finns flera likadana situationer i inspelningarna i mitt material. När eleverna inte håller sig till ämnet och inte planerar eller presenterar finns det ofta kodväxling utanför stimulusorden.

7.1 Elevernas kodväxling kring stimulusorden i årskurs 3

Mitt material omfattar tio inspelningar från årskurs 3. Endast en av inspelningarna innehåller inte kodväxlade element. I tabell 18 presenteras hur de kodväxlade yttranden har fördelat sig under de olika stimulusorden i årskurs 3 i städerna Esbo, Vasa och Åbo.

Tabell 18. Fördelning mellan kodväxlade yttranden enligt stimulusord i årskurs 3

Grupp	Vädret	Marken	Vattendragen	Växterna	Djuren	Människan	Annat
Esbo 1				2	1	2	1
Esbo 2		1	1		2	2	8
Esbo 3							
Esbo 4				1			2
Totalt i Esbo		1	1	3	3	4	11
Vasa 1					4	1	2
Vasa 2						1	3
Vasa 3	1			1			6
Vasa 4				1	1	2	15
Totalt i Vasa	1			2	5	4	26
Åbo 1	4	3	3	2	4	3	3
Åbo 2		2		1	2	6	1
Totalt i Åbo	4	5	3	3	6	9	4
Totalt	5	6	4	8	14	17	41

Mest kodväxlade yttranden finns det under kategorin *annat*, sammanlagt 41 stycken. Följande är kategorin *människan* med 17 kodväxlade yttranden. Nästan lika mycket kodväxlade yttranden finns det under kategorin *djuren*, totalt 14 kodväxlade yttranden. Kring *växterna* har eleverna kodväxlat i åtta yttranden i årskurs 3. Kring *marken* har eleverna i årskurs 3 kodväxlat sex gånger och fem gånger kring *vädret*. Mitt antagande var att mest kodväxling finns det kring stimulusord *vattendragen*. I årskurs 3 finns det minst kodväxling kring detta stimulusord vilket är ganska förvånande. Orsaken till detta är att flera grupper i årskurs 3 inte visste vad ordet vattendrag betyder och det fanns inte så mycket diskussion kring detta stimulusord.

7.2 Elevernas kodväxling kring stimulusorden i årskurs 6

I årskurs 6 har jag analyserat sammanlagt tio inspelningar. En av inspelningarna innehåller inte kodväxling. I tabell 19 framgår det exakta antalet kodväxlade yttranden kring de olika stimulusorden i årskurs 6.

Tabell 19. Fördelning mellan kodväxlade yttranden enligt stimulusord i årskurs 6

Grupp	Vädret	Marken	Vattendragen	Växterna	Djuren	Människan	Annat
Esbo 5			1				1
Esbo 6							
Esbo 7				2	2	13	18
Esbo 8							1
Totalt i Esbo			1	2	2	13	20
Vasa 5			6			1	4
Vasa 6						1	2
Vasa 7	1	1	8	2	4	5	11
Vasa 8	10	9	7	3	2	5	33
Totalt i Vasa	11	10	21	5	6	12	50
Åbo 3	2		1	1			1
Åbo 4	1		2		1		5
Totalt i Åbo	3		3	1	1		6
Totalt	14	10	25	8	9	25	76

Det finns mest kodväxlade yttranden under kategorin *annat* även i årskurs 6. Totalt 76 stycken av de kodväxlade yttrandena fanns inte kring något av stimulusorden. Både kring *vattendragen* och *människan* finns 25 kodväxlade yttranden. Kring stimulusordet *vädret* finns det 14 kodväxlade yttranden i årskurs 6. Kring *marken* finns det 10 och kring *djuren* 9 kodväxlade yttranden. I årskurs 6 har eleverna kodväxlat minst kring

stimulusordet *växterna*. Det finns alltså inte stora skillnader mellan *vädret*, *marken*, *djuren* och *växterna*.

7.3 Elevernas kodväxling kring stimulusorden i årskurs 9

I årskurs 9 har jag analyserat sammanlagt nio inspelningar och alla inspelningar i årskurs 9 innehåller kodväxlade element. I tabell 20 presenteras de exakta antalet kodväxlade yttranden kring stimulusorden och kategorin *annat* i årskurs 9.

Tabell 20. Fördelning mellan kodväxlade yttranden enligt stimulusord i årskurs 9

Grupp	Vädret	Marken	Vattendragen	Växterna	Djuren	Människan	Annat
Esbo 9				2	1	4	
Esbo 10	2		1				2
Esbo 11	2		1				4
Totalt i Esbo	4		2	2	1	4	6
Vasa 9	2	4	1	1	1	6	5
Vasa 10			1			5	11
Vasa 11			2	3	2		6
Vasa 12				3	2	2	3
Totalt i Vasa	2	4	4	7	5	13	25
Åbo 5	2		5		1	2	3
Åbo 6	1		3	5	1	3	2
Totalt i Åbo	3		8	5	2	5	5
Totalt	9	4	14	14	8	22	36

Tabell 20 visar ganska jämna resultat i årskurs 9. Även i årskurs 9 har eleverna kodväxlat mest när diskussionen inte har varit kring stimulusorden, totalt 36 av de

kodväxlade yttranden finns i kategorin *annat*. Kring *människan* har eleverna kodväxlat 22 gånger i årskurs 9. Det finns sammanlagt 14 kodväxlade yttranden kring både *vattendragen* och *växterna*. Det finns nästan lika många kodväxlade yttranden kring *vädret* och *djuren*, 9 respektive 8 kodväxlade yttranden kring dessa två stimulusord. Minst har eleverna kodväxlat kring stimulusordet *marken*, sammanlagt 4 gånger.

7.4 Jämförelse

I detta avsnitt jämför jag hur de kodväxlade yttranden kring de sex stimulusorden har fördelat sig mellan årskurserna 3, 6 och 9 samt mellan städerna Esbo, Vasa och Åbo. I tabell 21 framgår det totala antalet kodväxlade yttranden kring alla sex stimulusord och kategorin *annat* i de olika årskurserna.

Tabell 21. Jämförelse mellan de tre årskurserna i fråga om kodväxling enligt stimulusorden

Stimulusord	Årskurs 3	Årskurs 6	Årskurs 9	Totalt
Vädret	5	14	9	28
Marken	6	10	4	20
Vattendragen	4	25	14	43
Växterna	8	8	14	30
Djuren	14	9	8	31
Människan	17	25	22	64
Annat	41	76	36	153
Totalt	95	167	107	369

Som det framgår av tabell 21 så finns det kodväxlade yttranden kring alla stimulusord. I mitt material finns det alltså totalt 369 kodväxlade yttranden. Variationen är från 20 kodväxlade yttranden kring *marken* till 64 kodväxlade yttranden kring *människan* där det finns mest kodväxlade yttranden. Näst mest kodväxlade yttranden finns det kring stimulusord *vattendragen*, 43 stycken. Kring stimulusorden *djuren* och *växterna* finns nästan lika mycket kodväxlade yttranden, 31 respektive 30. Kring *vädret* finns det sammanlagt 28 kodväxlade yttranden. Det finns även 153 kodväxlade yttranden som jag inte kunde placera kring något av stimulusorden. Dessa yttranden har jag placerat under *annat*. Det är en stor andel av alla kodväxlade yttranden, nästan en tredjedel.

Mitt antagande var att mest kodväxling finns det kring stimulusord *vattendragen*. Jag gjorde min slutsats enligt årskurs 6 som jag analyserade i min kandidatavhandling. Det stämmer att i årskurs 6 har eleverna kodväxlat mest kring stimulusorden *vattendragen* och *människan*. Det finns 25 kodväxlade yttranden kring dessa två stimulusord. Näst mest kodväxlade yttranden finns det kring *vädret* och *marken*, 14 respektive 10, i årskurs 6. Minst har eleverna i årskurs 6 kodväxlat kring stimulusorden *djuren* och *växterna*. Det finns totalt 76 kodväxlade yttranden i årskurs 6 som inte tangerade stimulusorden.

Eleverna i årskurs 3 har kodväxlat mest kring stimulusorden *människan* och *djuren*, det finns 17 respektive 14 yttranden kring dessa två stimulusord. Variationen mellan de andra stimulusorden är liten. Minst kodväxlade yttranden finns det kring *vattendragen*, endast fyra stycken. Resultatet ser alltså ganska annorlunda ut än i årskurs 6 där mest kodväxlade yttranden finns kring stimulusorden *vattendragen*. Kring *vädret* finns det fem kodväxlade yttranden och kring *marken* finns det sex kodväxlade yttranden. Kring *växterna* finns det åtta kodväxlade yttranden. Sammanlagt 41 av de kodväxlade yttrandena, vilket är nästan hälften av de kodväxlade yttrandena i årskurs 3, har jag placerat under kategorin *annat*.

I årskurs 9 finns det totalt 107 kodväxlade yttranden, där 36 av dem inte tangerade stimulusorden. Det är nära på en tredjedel av alla kodväxlade yttranden i årskurs 9. Mest har eleverna kodväxlat kring stimulusordet *människan* i årskurs 9, det finns 22

kodväxlade yttranden kring detta stimulusord. Kring stimulusorden *växterna* och *vattendragen* finns det lika mycket kodväxlade yttranden, nämligen 14 stycken. Kring *vädret* finns det nio och kring *djuren* åtta kodväxlade yttranden. Eleverna har kodväxlat minst kring stimulusordet *marken*. Endast fyra kodväxlade yttranden finns kring *marken* i årskurs 9.

Kring stimulusordet *människan* finns det alltså mest kodväxling i alla årskurserna. Kring stimulusordet *vattendragen* finns det näst mest kodväxlade yttranden både i årskurs 6 och 9. Det som är anmärkningsvärt är att i årskurs 3 finns det minst kodväxling kring *vattendragen*. Annars visar resultatet likadana drag i alla årskurserna. När jag funderade på vilka möjliga orsaker det kan finnas till frekvent eller sällsynt kodväxling kring vissa stimulusord, märkte jag att det finns några drag som förekommer i de flesta diskussioner i mitt material. En eventuell orsak till att kodväxling är frekvent kring stimulusordet *människan* är att det finns mycket diskussion kring detta ord. Själva ordet orsakade inte problem för eleverna, alla visste vad de talade om. Men eftersom det fanns mycket elevyttranden kring detta stimulusord, fanns det även mycket kodväxlade yttranden.

Kodväxling kring *vattendragen* var frekvent hos de äldre eleverna men sällsynt hos eleverna i årskurs 3. Själva ordet var svårt för de flesta av grupperna i mitt material. Grupperna i årskurs 3 hade endast några elevyttranden kring detta stimulusord, och det är orsaken till att kodväxling kring *vattendragen* var sällsynt hos de yngre eleverna. Däremot fanns det i årskurserna 6 och 9 ganska mycket diskussion och spekulation kring *vattendragen* och det kan vara orsaken till mer frekvent kodväxling kring ordet hos de äldre eleverna.

Kring stimulusorden *djuren* och *växterna* fanns det alltså nästan lika mycket kodväxlade yttranden. Båda orden var enkla för eleverna att diskutera om och det fanns mycket diskussion kring dessa två stimulusord. Orsaken till att eleverna kodväxlade ganska mycket kring dessa stimulusord var eventuellt att det till båda orden hör flera begrepp som var svåra för eleverna att komma ihåg. Mest kodväxlade eleverna olika växt- och djurarter.

Kring stimulusorden *vädret* och *marken* fanns det endast lite kodväxling. Orsaken var eventuellt att eleverna inte diskuterade så mycket kring dessa två stimulusord. De flesta grupper hade endast några elevyttranden kring *vädret* och dessa yttranden var av typen ”solen skiner mera” och ”vädret blir varmare”. Det var samma sak med stimulusordet *marken*. Yttranden som tangerade kring *marken* var ”isen smälter” och ”gräset börjar växa”.

I tabell 22 förevisas kodväxlade yttranden kring stimulusord och kategorin *annat* i städerna Esbo, Vasa och Åbo.

Tabell 22. Jämförelse mellan de tre städerna i fråga om kodväxling enligt stimulusorden

Stimulusord	Esbo	Vasa	Åbo	Totalt
Vädret	4	14	10	28
Marken	1	14	5	20
Vattendragen	4	25	14	43
Växterna	7	14	9	30
Djuren	6	16	9	31
Människan	21	29	14	64
Annat	37	101	15	153
Totalt	80	213	76	369

Det framgår av tabell 22 att i alla de tre städerna finns det mest kodväxling kring stimulusordet *människan*. Resultatet visade samma trend när jag jämförde kodväxling kring stimulusord mellan årskurserna. Både i Vasa och Åbo finns det näst mest kodväxling kring *vattendragen*, 25 respektive 14 kodväxlade yttranden. Det som är avvikande är att i Åbo finns endast fyra kodväxlade yttranden kring *vattendragen*. Kring stimulusordet *marken* finns det minst kodväxlade yttranden i alla tre städerna. I Esbo

finns det endast ett kodväxlat yttrande kring *marken*, i Åbo fem och i Vasa 14 kodväxlade yttranden kring *marken*. I Åbo finns det mest jämn fördelning mellan de kodväxlade yttrandena kring de olika stimulusorden. Variationen rör sig mellan 5–15 yttranden ifall man tar med alla stimulusord och kategorin *annat*. I Esbo är variationen mellan 1–37 yttranden och störst är variationen i Vasa, mellan 14–101 yttranden.

Mitt antagande var alltså att mest kodväxling finns det kring stimulusordet *vattendragen*. Det visade sig vara fel i årskurs 3 men i årskurs 6 och 9 var det ett av stimulusorden kring vilket eleverna kodväxlade mest. Det fanns flera grupper i inspelningarna som hade svårigheter med stimulusordet *vattendragen*. De visste inte vad ordet betyder och några grupper försökte gissa vad det är för någonting. Det fanns inte så mycket diskussion kring stimulusordet *vattendragen* som det till exempel fanns kring *människan* och *djuren*. Eleverna har förstås lättare att diskutera om mer bekanta ämnen och de får då mera plats i diskussionen. Det kan vara en orsak till att det inte fanns mera kodväxlade yttranden kring stimulusordet *vattendragen*.

8 SLUTDISKUSSION

Avsikten med min avhandling pro gradu har varit att undersöka kodväxling hos språkbadselever i årskurserna 3, 6 och 9 i städerna Esbo, Vasa och Åbo. Med kodväxling avser jag i min undersökning sådana yttranden där eleverna inte använder svenska utan medvetet kodväxlar till finska i ett yttrande. Materialet består av 29 inspelade diskussioner och deras transkriptioner. Materialet ingår i projektet BeVis (Begreppsvärldar i svenskt språkbad).

Jag har mest använt kvantitativa metoder i min undersökning och jag har jämfört resultaten mellan de olika årskurserna och städerna. Jag har undersökt hur mycket språkbadseleverna kodväxlar och i vilka sekvenser de kodväxlar i muntliga diskussioner. Dessutom har jag studerat elevernas specificering av samtalspartner inom de kodväxlade yttrandena. Jag har även undersökt språkbadselevernas kodväxling vid sex stimulusord *vädret, marken, vattendragen, växterna, djuren* och *människan*.

Den kvantitativa analysen visar att språkbadselevers benägenhet att kodväxla är stor men minskar en aning med åldern. Undersökningens resultat visar att det finns relativt mycket kodväxling i diskussionerna. Det finns endast två inspelningar där kodväxling inte sker. Antalet enspråkiga kodväxlade yttranden är större än antalet tvåspråkiga kodväxlade yttranden. Eleverna i årskurs 6 har kodväxlat mest av alla årskurser. Minst har eleverna kodväxlat i årskurs 9. Mest har eleverna kodväxlat i Vasa, dock har eleverna i Åbo kodväxlat nästan lika mycket. I Esbo har grupperna kodväxlat klart mindre än i Vasa eller Åbo.

I fråga om andelen kodväxlade yttranden i diskussionerna var skillnaderna mellan de olika grupperna stora. Som jag redan tidigare nämnde så finns det två grupper som inte alls har kodväxlat i sin diskussion men däremot finns det grupper som har kodväxlat till och med i 16,7–39,4 % procent av sina yttranden. I Vasa finns de grupper som har kodväxlat mest i alla årskurserna.

När jag undersökte elevernas specificering av samtalspartner fick jag som resultat att eleverna kodväxlar mest när de pratar med varandra. Totalt 221 av de 369 kodväxlade yttranden var avsedda för andra elever i gruppen. Det fanns dock mycket kodväxlade yttranden även i kategorin *ingen specifik samtalspartner*, sammanlagt 129 stycken. Undersökningen visar även att benägenheten att kodväxla är liten ifall samtalspartnern var läraren och ifall talet var riktat till skolgruppen i södra Sverige. Endast 11 kodväxlade yttranden var avsedda för läraren och åtta till skolgruppen i södra Sverige.

Elevernas kodväxling i de två sekvenserna *planering* och *presentation* visade förväntade resultat. Det finns tydligt mer kodväxlade yttranden i den första sekvensen, det vill säga när eleverna har planerat presentationen. Den kvantitativa analysen visade att totalt 326 av de kodväxlade yttrandena fanns under sekvensen *planering*, vilket är 88,35 procent av de kodväxlade yttrandena. Sammanlagt 43 stycken, 11,65 procent av de kodväxlade yttrandena finns under sekvensen *presentation*. Jag förväntade mig att det finns betydligt mera kodväxlade yttranden i kategorin *planering* men ändå förvånade antalet kodväxlade yttranden i kategorin *presentation* mig lite. Jag trodde att det skulle finnas ännu mindre kodväxlade yttranden i denna kategori eftersom lärarna flera gånger påminde eleverna om att eleverna i södra Sverige inte kan finska och att man skall använda endast svenska.

Att undersöka språkbadselevernas kodväxling kring de olika stimulusorden var intressant. Resultatet visade att det finns kodväxlade yttranden kring alla stimulusord. Det fanns mest kodväxlade yttranden kring stimulusorden *människan* och *vattendragen*. Antalet kodväxlade yttranden kring *marken* var minst av alla stimulusorden. Det fanns även ett stort antal, nästan en tredjedel, kodväxlade yttranden som jag inte kunde placera kring något av stimulusorden.

Det har varit intressant att undersöka kodväxling hos språkbadselever och jag har märkt att man kan analysera kodväxling mycket mångsidigt och ur flera olika synvinklar. Jag har inte undersökt alla aspekter särskilt grundligt i min undersökning och jag anser att man kunde fortsätta studierna till exempel genom att undersöka elevernas kodväxling kring stimulusorden mer grundligt. Det vore även intressant att studera

språkbadslevernans kodväxling med en könsaspekt. Det skulle vara intressant att se ifall det finns skillnader mellan flickors och pojkars kodväxling hos språkbads elever.

LITTERATUR

- Baker, Colin (2001). *Foundations of bilingual education and biligualism*. Clevedon: Multilingual Matters LTD.
- Berglund, Raija (2008). *Ett barns interaktion på två språk. En studie i språkval och kodväxling*. Vaasa: Vaasan yliopisto.
- Bergroth, Mari (2007). *Kielikylpyperheet valokeilassa. Taustat ja odotukset*. Vaasa: Vaasan yliopiston julkaisuja. Selvityksiä ja raportteja.
- Bergroth, Mari & Maria Kvist (2011). *Dynamiska tvåspråkiga leksituationer*. VAKKI julkaisut, N:o 38. Vasa: Vasa universitet.
- Björklund, Siv (1996). *Lexikala drag och kontextualisering i språkbadslevers andraspråk*. Vaasa: Vaasan yliopisto.
- Björklund, Siv, Britt Kaskela-Nortamo, Maria Kvist, Harriet Lindfors & Mira Tallgård (2005). *Att uppmuntra till språk i språkbadsgrupper*. Kompendium 4. Vaasan yliopisto. Levón-instituutti.
- Buss, Martina & Christer Laurén (2007). Samhället som språklärare i språkbad: för att förstå behöver man inte kunna varje ord. I: Siv Björklund, Karita Mård-Miettinen & Hanna Turpeinen (red.). *Kielikylpykirja-Språkbadsboken*. Vaasa: Vaasan yliopisto. Levón-instituutti. 26–33.
- Cromdal, Jacob & Ann-Carita Evaldsson (red) (2003). *Ett vardagsliv med flera språk*. Stockholm: Liber AB.
- Ellis, Rod (1985). *Understanding second language acquisition*. Oxford: Oxford University Press.
- Espoon kaupunki (2010). *Väestörakenne* [online]. [Citerat 10.12.2010]. Tillgänglig: <http://www.espoo.fi/default.asp?path=1;28;11894;37617;73020;73749>
- García, Ofelia (2008). *Bilingual Education in the 21st Century: A global Perspective*. Oxford: Wiley-Blackwell.
- Gardner-Chloros, Penelope (2009). *Code-switching*. New York: Cambridge University Press.
- Genishi, Celia (1981). Code-Switching in Chicano Six-Year-Olds. I: Richard Duran (red.). *Latino Language and Communicative Behavior*. Norwood, New Jersey: Ablex Pub. 133–152.

- Grosjean, Francois (1982). *Life with two languages: An introduction to bilingualism*. Cambridge, Mass.: Harvard University Press.
- Hyltenstam, Kenneth & Inger Lindberg (2004). *Svenska som andraspråk – i forskning, undervisning och samhälle*. Lund: Studentlitteratur.
- Håkansson, Gisela (2003). *Tvåspråkighet hos barn i Sverige*. Lund: Studentlitteratur.
- Kalliokoski, Jyrki (2009). Tutkimuskohteena monikielisyys ja kielten kohtaaminen. I: Jyrki Kalliokoski & Lari Kotilainen & Päivi Pahta (red.). *Kielet kohtaavat*. Jyväskylä: Gummerus Kirjapaino Oy. 9–22.
- Kaskela-Nortamo, Britt (2007). En språkbadslärares vardag. I: Siv Björklund, Karita Mård-Miettinen & Hanna Turpeinen (red.). *Kielikytkirja-Språkbadsboken*. Vaasa: Vaasan yliopisto. Levón-instituutti. 70–76.
- Kerttulin koulu (2010). *Kielikytkyluokat* [online]. [Citerat 10.11.2010]. Tillgänglig: <http://www.tkukoulu.fi/~kerttuli/kylpy.html>
- Laurén, Christer (1999). *Språkbad. Forskning och praktik*. Vaasa: Vaasan yliopisto.
- McClure, Erica (1981). Formal and functional aspects of the codeswitched discourse of bilingual children. I: Richard Duran (red.). *Latino Language and Communicative Behavior*. Norwood, New Jersey: Ablex Pub. 69–93.
- Muysken, Pieter (2007). Mixed codes. I: Peter Auer & Li Wei (red.). *Handbook of multilingualism and multilingual communication*. Berlin: Mouton de Gruyter. 315–339.
- Mård, Karita (1994). Millainen lapsi hakeutuu kielikytkyyn Suomessa?. I: Christer Laurén (red.). *Kielikytky: Kahden kielen kautta monikielisyteen*. Vaasa: Vaasan yliopisto. 71–85.
- Mård-Miettinen, Karita (2007). Språkbadsdaghem som miljö för andraspråkstillägnande. I: Siv Björklund, Karita Mård-Miettinen & Hanna Turpeinen (red.). *Kielikytkirja-Språkbadsboken*. Vaasa: Vaasan yliopisto. Levón-instituutti. 34–44.
- Norrby, Catrin (2004). *Samtalsanalys. Så gör vi när vi pratar med varandra*. Lund: Studentlitteratur.
- Norrby, Catrin & Gisela Håkansson (2007). *Språkinläring och språkanvändning: svenska som andraspråk i och utanför Sverige*. Lund: Studentlitteratur.
- Nuolijärvi, Pirkko (1996). Kielikytkykieli ja ensikieli. I: Martina Buss & Christer Laurén (red.). *Kielikytky: Kielitaitoon käytön kautta*. Vaasan yliopisto: Täydennyskoulutuskeskus. 59–70.

- Park, Hyeon-Sook (2004). Kodväxling som fenomen – exemplet svenska-koreanska. I: Kenneth Hyltenstam & Inger Lindberg (red.). *Svenska som andraspråk – i forskning, undervisning och samhälle*. Lund: Studentlitteratur. 297–325.
- Pekkala, Kati (2011). ”Vattendragen voi olla vaikka vesilohikäärme”. Kodväxling hos språkbads elever i årskurs 6 i tre orter. Kandidatavhandling i svenska språket. Vasa: Vasa universitet.
- Rontu, Heidi (2005). *Språkdominans i tidig tvåspråkighet. Barnets kodväxling i kontext*. Åbo: Åbo Akademis förlag.
- Tiittula, Liisa (1992). *Puhuva kieli. Suullisen viestinnän erityispiirteitä*. Loimaa: Loimaan kirjapiano Oy.
- Turun kaupunki (2010). *Väestö* [online]. [Citerat 11.12.2010]. Tillgänglig: <http://www.turku.fi/Public/default.aspx?contentid=6005>
- Vaasan kaupunki (2010). *Vaasalaiset kansalaisuuden ja äidinkielen mukaan 2010* [online]. [Citerat 10.12.2010]. Tillgänglig: <http://www.vaasa.fi/>
- Vaasan yliopisto (2009). *Korpus* [online]. [Citerat 15.1.2012]. Tillgänglig: <http://www.uwasa.fi/pohjoismaiset/forskning/koi/>
- Vasa universitet (2012). *Centret för språkbud och flerspråkighet* [online]. [Citerat 15.1.2012]. Tillgänglig: <http://www.uwasa.fi/kielikylpy/svenska>

Bilaga 1. Uppgiftspapper 1

Tema: Nu blir det vår i Finland

Gör tillsammans en muntlig presentation av våren i Finland. Presentationen skall skickas till en skolklass i södra Sverige.

Använd svenska när ni talar.

På det andra pappret har ni ledtrådar som ger er idéer vad ni kan tala om. Ni får välja så många av dem som ni vill. Försök presentera våren i Finland på så många sätt som möjligt.

Alla skall säga någonting när ni presenterar.

Bilaga 2. Uppgiftspapper 2

Bilaga 3. Transkriptionsnyckel

- Allt är transkriberat oberoende av språket
- Varje yttrande är på en egen rad
- Kodväxling är markerad med fet stil
- Det som hörs från den andra gruppen är markerat med VERSALER
- Långa vokaler är markerade i transkriptionen med kolon (:) om uttalet avviker från det vanliga
- Olika harklings- och tvekljud är transkriberade så fonetiskt lika som möjligt ("khrm", "mmm", "ööö" osv.)

Andra tecken:

- [överlappning inleds
-] överlappning slutar
- - plötsligt avbrott eller stamning
- : överlångt ljud
- ( ) ohörbart
- (xxx) ej uppfattbart
- (simma) transkriptionen är osäker
- // paus
- SKRATT, BULLER transkriberarens kommentarer (med versaler)